

STATISTISKA MEDDELANDEN
SER. A. BAND IV: 2

BRÖDSÄDSFÖRBRUKNINGEN

VID

VISSA MINDRE JORDBRUK

AV

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Intill den 17 september 1928 har offentliggjorts:

Sveriges officiella statistik.

[Är avdelning förut offentliggjord i serien Bidrag till Sveriges officiella statistik, angives inom parentes avdelningens littera i nämnda serie.]

Folkmängden och dess förändringar.

Folkräkningen, av statistiska centralbyrån: 1910: I—IV; 1920: I—V. [Litt. A.]

Folkmängden inom administrativa områden, av statistiska centralbyrån: åren 1910—1927. [Litt. A.]

Befolkningsrörelsen, av statistiska centralbyrån: åren 1911—1920; översikt för 1901—1910. [Litt. A.]

Ut- och invandring, av statistiska centralbyrån: åren 1911—1927. [Litt. A.]

Dödsorsaker, av statistiska centralbyrån: åren 1911—1924.

Dödlighets- och livslängdstabeller för årtiondena 1901—1910 och 1911—1920, av statistiska centralbyrån.

Hälsa- och sjukvård.

Allmän hälsa- och sjukvård, av medicinalstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. K.]

Det civila veterinärväsendet, av medicinalstyrelsen: åren 1916—1926.

Sinnessjukvården i riket, av medicinalstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. K.]

Hälsa- och sjukvård vid armén, av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse: åren 1911—1927.

Hälsa- och sjukvården vid marinen, av marinöverläkaren: åren 1911/1912—1926/1927.

Fast egendom, av statistiska centralbyrån: år 1910.

Lantmäteri, av lantmäteristyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. O.]

Jordbruk med binäringar.

Jordbruk och boskapsskötsel, av statistiska centralbyrån: åren 1913—1926. [Litt. N.]

Ärväxten, preliminär redogörelse, av statistiska centralbyrån: åren 1911—1927. [Litt. N.]

Mejerihantering, av statistiska centralbyrån: åren 1913—1926.

Fiske, av statistiska centralbyrån: åren 1914—1926.

Skogshushållning.

Kungl. domänstyrelsens förvaltning, av domänstyrelsen: åren 1911—1921. [Litt. Q.]

Domänverket, av domänstyrelsen: åren 1922—1925.

Industri och bergshantering.

Industri, av kommerskollegium: åren 1911—1926. [Litt. D.]

Bergshantering, av kommerskollegium: åren 1911—1926. [Litt. C.]

Textil- och beklädnadsindustrin, specialundersökning, av kommerskollegium.

Läder-, hår- och gummivaruindustrin, specialundersökning, av kommerskollegium.

Sveriges bergshantering år 1913, specialundersökning, av kommerskollegium.

Sveriges monterade vattenkraft, specialundersökning, av kommerskollegium.

Handel, av kommerskollegium: åren 1911—1926. [Litt. F.]

Sjöfart, av kommerskollegium: åren 1911—1926. [Litt. E.]

Lotsverket, av lotsstyrelsen: åren 1911—1927. [Litt. T.]

Allmänna väg- och vattenbyggnader, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. S.]

Järnvägar.

Statens järnvägar, av järnvägsstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. L.]

Allmän järnvägsstatistik, av järnvägsstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. L.]

Postverket, av generalpoststyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. M.]

Telefon och telegraf, av telegrafstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. I.]

Statens vattenfallsverk, av vattenfallsstyrelsen: åren 1920—1927.

Sparbanker.

Postsparbanken, av styrelsen för postsparbanken: åren 1911—1922. [Litt. Y: II.]
(Seriens fortsättning ingår i Postverket).

Allmän sparbankestatistik, av statistiska centralbyrån: åren 1911—1926. [Litt. Y: I.]

Försäkringsväsen.

Kungl. pensionsstyrelsen, av styrelsen: åren 1915—1917.

Allmänna pensionsförsäkringen, av pensionsstyrelsen: åren 1918—1926.

Riksförsäkringsanstalten, av anstalten: åren 1911—1926.

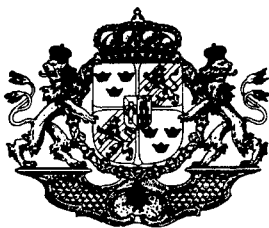
Registrerade sjukkassor, av socialstyrelsen: åren 1911—1924.

Enskilda försäkringsanstalter, av försäkringsinspektionen: åren 1912—1926.

Stiftelser, av statistiska centralbyrån: år 1910.

STATISTISKA MEDDELANDEN

SER. A. BAND IV:2

BRÖDSÄDSFÖRBRUKNINGEN

VID

VISSA MINDRE JORDBRUK

AV

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM 1928

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

282578

Statistiska meddelanden. Ser. A
digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:se:scb-smsra-0402_

Innehållsförteckning.

	Sid.
<i>Text.</i>	
Inledning	1
Materialet och sättet för dess bearbetning	1
Brödsädsodlingens omfattning	3
Skörden av brödsäd	5
Skördens användning	6
Inköp av brödsäd	9
Hushållens sammansättning och storlek	13
Brödsädsförbrukning pr person	16
Sammanfattande slutsatser	22
 <i>Tabeller.</i>	
Tab. 1. Brödsädsodlingens omfattning	24
> 2. Skörden av brödsäd	25
> 3. Brödsäds-skördens användning	26
> 4. Försäljningen av brödsäd	27
> 5. Inköpen av brödsäd	28
> 6. Hushållsmedlemmar och brödsädsförbrukning till människoföda	29
<i>Blankettbilaga</i>	30

Table des matières.

	Pages
<i>Texte.</i>	
Introduction	1
Matériaux statistiques et la manière de la mise en œuvre	1
Étendue de la culture du blé à pain	3
Récolte du blé à pain	5
Emploi de la récolte	6
Achats du blé à pain	9
Composition et grandeur des ménages	13
Consommation du blé à pain par personne	16
Résumé	22
 <i>Tableaux.</i>	
Tab. 1. Étendue de la culture du blé à pain	24
> 2. Récolte du blé à pain	25
> 3. Emploi de la récolte	26
> 4. Vente du blé à pain	27
> 5. Achats du blé à pain	28
> 6. Membres du ménage et consommation du blé à pain	29
<i>Formulaire</i>	30

TILL KONUNGEN.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom brev den 14 juni 1928 medgivit, att en av statistiska centralbyrån verkställd utredning rörande brödsädsförbrukningen vid vissa mindre jordbruk finge av trycket utgivas i serien A av Statistiska meddelanden, får ämbetsverket härmed överlämna ifrågavarande redogörelse.

Stockholm den 17 september 1928.

Underdånigst

RICKARD SANDLER.

ERNST HÖIJER.

Ivar Uhnбом.

Inledning. Genom nådigt brev den 26 mars 1926 förordnade Kungl. Maj:t, att i samband med jordbrukspremieringarna uppgifter skulle inhämtas angående den mängd vete och råg samt i Norrland även korn, som, räknat pr person och år, användes till människoföda inom de vid premieringarna anmälda jordbruken. Statistiska centralbyrån anbefalldes dels att i samråd med lantbruksstyrelsen upprätta erforderligt formulär, dels att verkställa bearbetning av det sålunda insamlade materialet.

I anslutning härtill upprättade centralbyrån i samråd med lantbruksstyrelsen ett formulär av det innehåll, som återgives å sid. 30. Formulären tillställdes genom hushållningssällskapen vederbörande premieringsnämnder, varefter uppgifterna införskaffades i samband med de under sommaren 1926 företagna besiktningarna av de för premiering anmälda jordbruken. Därvid ifylldes av nämndens ordförande eller ledamot en blankett för varje särskilt jordbruk. Sedan nämndernas besiktningsarbete för året avslutats, översändes det sålunda insamlade materialet till statistiska centralbyrån.

Materialet och sättet för dess bearbetning. För premiering av mindre jordbruk bildar enligt gällande reglemente varje hushållningssällskaps område ett distrikt, som uppdelas i tre underdistrikt. Premiering inom sådant underdistrikt verkställs vart tredje år. Föremål för premiering äro endast sådana jordbruk, vilkas åkerareal ej överstiger 15 hektar och vilkas innehavare hava sin huvudsakliga utkomst av jordbruket. Då undersökningen avser de under ett år till dylik premiering anmälda jordbruken, är sålunda det föreliggande materialet till sin omfattning ganska begränsat.

Enligt reglementet skall vid premieringarna avseende särskilt fästas vid på vad sätt och i vad mån anteckningar över jordbrukets ekonomi verkställts. Även om vid flertalet jordbruk av här ifrågavarande slag fullständiga räkenskaper eller anteckningar angående samtliga de å formuläret berörda förhållandena icke blivit förda, och till följd härav de meddelade uppgifterna icke i varje detalj äro fullt exakta, torde i stort sett uppgifterna äga tillförlitlighet.

För ett klarläggande av den fråga, undersökningen närmast avser att utreda, nämligen brödsädsförbrukningen till människoföda, ha uppgifter inhämtats icke allenast härom utan även rörande andra omständigheter, av vilka denna förbrukning kan förmodas vara beroende. Det har nämligen synts centralbyrån nödvändigt att med hänsyn till materialets ringa omfång ägna

vissa frågor, som belysa undersökningens representativitet, en utförligare behandling, än eljest skulle ha varit behöfvligt.

Såsom framgår av det å sid. 30 återgivna formuläret ha uppgifter inhämtats angående brödsädsodlingens omfattning under år 1925 vid de ifrågavarande jordbruken, d. v. s. storleken av de arealer av vete, råg och i Norrland även av korn, som besåddes hösten 1924 eller våren 1925, ävensom storleken av den skörd, som härå bärgades under sistnämnda år. Uppllysning har vidare begärts rörande skördens användning med angivande av huru mycket som åtgått till utsäde, människoföda, kreatursföda och tull vid förmalning, samt huru mycket som försålts. Ävenså beträffande inköpen av säd, mjöl och bröd samt genomsnittliga antalet hushållsmedlemmar med fördelning av dessa å vuxna familjemedlemmar, barn, tjänare och tillfällig arbetskraft, ha uppgifter inforrats. Uppgifterna rörande skördens användning, inköpen och antalet hushållsmedlemmar avse förbrukningsåret 1925—1926, d. v. s. 12 månader framåt från den tidpunkt, då 1925 års skörd började användas. För jordbruk, vid vilka besiktningen ägde rum före förbrukningsårets slut, skulle för den återstående delen av året en beräkning göras av förbrukningen m. m., så att även i sådana fall uppgifterna avsåge ett helt år.

Totala antalet brukningsdelar, för vilka uppgifter inkommit, utgjorde fränsett sådana, vilka till följd av brister i materialets beskaffenhet icke kunnat medräknas, 1054 samt sammanlagda antalet till dessa hörande personer, inbefattande även tjänare och tillfällig arbetskraft med kost vid gården, 5911. Brukningsdelarna fördela sig länsvis på följande sätt:

Län	Antal	Län	Antal	Län	Antal
Stockholms	44	Blekinge	5	Örebro	57
Uppsala	55	Kristianstads	27	Västmanlands	23
Södermanlands	35	Malmöhus	27	Kopparbergs	48
Östergötlands	28	Hallands	19	Gävleborgs	58
Jönköpings	34	Göteborgs och Bohus	25	Västernorrlands	69
Kronobergs	28	Älvsborgs	129	Jämtlands	36
Kalmar	69	Skaraborgs	16	Västerbottens	75
Gotlands	61	Värmlands	18	Norrbottnens	70

Då länen vid en utredning av denna art knappast kunna auses utgöra lämpliga enheter och materialets begränsade omfattning dessutom vid bearbetningen icke tillåtit någon längre gående uppdelning, har centralbyrån, för att frågan likväl må kunna belysas även ur lokala synpunkter, verkställt en fördelning av materialet på fem större områden och därvid använt en bl. a. inom levnadskostnadsstatistiken förekommande indelning, nämligen östra Sverige, Småland och öarna, södra Sverige, västra Sverige och norra Sverige. Till östra Sverige ha härvid räknats Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län, till Småland och öarna de småländska länen samt Gotland, till södra Sverige Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, till västra Sverige Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län samt till norra Sverige de norrländska länen och Kopparbergs län.

Såsom andra indelningsgrund vid materialets bearbetning har centralbyrån använt brukningsdelarnas storlek, mått efter åkerarealen. I den till redogörelsen fogade tabellbilagan, vilken i sammandrag återger de vid bearbetningen erhållna absoluta talen, äro brukningsdelarna fördelade efter storleken i fem grupper, nämligen brukningsdelar om t. o. m. 2 hektar, 2—5 hektar, 5—7 hektar, 7—10 hektar och 10—15 hektar. Då en del av grupperna äro tämligen fåtaligt representerade, har i textframställningen, som till stor del innehåller relativa tal, fördelningen måst inskränkas till tre grupper: brukningsdelar om t. o. m. 5 hektar, 5—10 hektar och 10—15 hektar. En överblick över brukningsdelarnas och hushållsmedlemmarnas fördelning i nu angivna avseenden lämnar följande sammanställning:

	Antal brukningsdelar				Antal hushållsmedlemmar			
	—5 hektar	5—10 hektar	10—15 hektar	Summa	—5 hektar	5—10 hektar	10—15 hektar	Summa
Östra Sverige	56	69	60	185	250	338	355	943
Småland och Öarna	65	89	38	192	316	514	241	1 071
Södra Sverige	31	20	8	59	139	120	53	312
Västra Sverige	151	96	17	264	714	557	114	1 385
Norra Sverige	174	154	26	354	1 011	999	190	2 200
Samtliga områden	477	428	149	1 054	2 430	2 528	953	5 911

Svagast företrädda äro, såsom synes härav, bland landsdelarna södra Sverige och bland storleksgrupperna de större brukningsdelarna.

Brödsädsodlingens omfattning. I vilken utsträckning brödsädsodling under år 1925 ägt rum vid de jordbruk, varom här är fråga, framgår av tab. 1. Därvid bör hållas i minne, att såsom brödsäd i norra Sverige räknats även korn.

Det är, såsom denna tabell och siffrorna här nedan utvisa, ett betydande antal eller över hälften av samtliga brukningsdelar, som antingen ej alls

Landsdel	Brukningsdelar										
	utan odling av brödsäd		med odling av brödsäd								
	Antal	1) %	Antal	Därav tillhörande						Odlingen avsåg endast ett av sädesslagen	
				gruppen —5 hektar		gruppen 5—10 hektar		gruppen 10—15 hektar			
				Antal	2) %	Antal	2) %	Antal	2) %		
Östra Sverige . . .	19	10·3	166	41	73·2	66	95·7	59	98·3	41	22·2
Småland och Öarna .	3	1·6	189	62	95·4	89	100·0	38	100·0	51	26·6
Södra Sverige . . .	4	6·8	55	27	87·1	20	100·0	8	100·0	36	61·0
Västra Sverige . . .	23	8·3	242	129	85·4	96	100·0	17	100·0	92	34·8
Norra Sverige . . .	15	4·2	339	160	92·0	153	99·4	26	100·0	263	74·3
Samtliga landsdelar	63	6·0	991	419	87·8	424	99·1	148	99·3	483	45·8

1) Av samtliga brukningsdelarna tillhörande landsdelen. — 2) Av samtliga brukningsdelarna tillhörande landsdelen och gruppen.

haft någon brödsädsodling eller på grund av naturförhållandena eller andra skäl haft denna begränsad till endast ett av sädesslagen.

Flertalet av de nu omnämnda brukningsdelarna tillhöra den lägsta storleksklassen. Av de 63 brukningsdelarna utan odling av brödsäd och de 483 med odlingen inskränkt till endast ett sädesslag hade nämligen resp. 58 och 263 en åkerareal, ej överstigande 5 hektar. Räknet efter landsdelen äro brukningsdelarna av detta slag talrikast företrädta i norra och södra Sverige, medan det lägsta antalet återfinnes för Småland och Öarna. Av sädesslagen är det särskilt vetet, som mera sparsamt varit föremål för odling. Frånsett norra Sverige utgör antalet brukningsdelar, vid vilka veteodling ej förekommit, 238 eller 34.0 % av samtliga, medan motsvarande siffror beträffande rågen äro 78 och 11.1. I fråga om kornet i norra Sverige är det endast 18 (5.1 %) av brukningsdelarna, vid vilka odling härav ej förekommit.

Till ytterligare belysning av brödsädsodlingens omfattning har i följande sammanställning, som även innehåller siffror utvisande den genomsnittliga brödsädsarealen inom jordbruk av olika storlek, en jämförelse gjorts med de vid 1919 års arealinventering erhållna resultaten. Då storleksgruppen 10—15 hektar till följd av annan fördelningsgrund ej har någon motsvarighet vid arealinventeringen, har gruppen i fråga i stället jämförts med gruppen 10—20 hektar.

Landsdel	Brödsädsareal i % av åkerareal								Brödsädsareal (hektar) i medeltal pr brukningsdel			
	Gr. —5 hektar		Gr. 5—10 hektar		Gr. 10—15 (10—20) hektar		Samtliga grupperna		Gr. —5 hektar	Gr. 5—10 hektar	Gr. 10—15 hektar	Samtliga grupperna
	¹⁾ U	¹⁾ A	¹⁾ U	¹⁾ A	¹⁾ U	¹⁾ A	¹⁾ U	¹⁾ A				
Östra Sverige . . .	8.7	11.9	10.5	13.6	10.3	13.2	10.2	13.1	0.3	0.8	1.4	0.8
Småland och Öarna .	16.6	20.5	16.7	19.0	17.6	18.5	17.0	19.2	0.6	1.3	2.3	1.3
Södra Sverige . . .	16.6	20.2	14.8	18.5	10.6	15.0	13.9	18.6	0.5	1.1	1.3	0.9
Västra Sverige . . .	12.3	13.9	12.7	13.9	12.1	13.5	12.4	13.7	0.4	0.9	1.5	0.6
Norra Sverige . . .	14.8	17.4	13.9	14.3	14.0	12.0	14.2	14.8	0.5	1.0	1.7	0.8
Samtliga landsdelar	13.6	16.5	13.7	15.5	13.0	14.7	13.5	15.4	0.5	1.0	1.7	0.9

Det är i allmänhet en något mindre omfattande odling av brödsäd, som här kommer till synes, än den som framgick såsom resultat av 1919 års arealinventering. Detta gäller såväl beträffande landsdelarna som de särskilda storleksgrupperna. Såsom tabellen visar, äro för dessa senare växlingarna i fråga om brödsädsarealens procentuella andel av åkerarealen i allmänhet ganska obetydliga. Absolut taget blir naturligtvis skillnaden härvidlag mera betydande. Storleksgruppen 10—15 hektar redovisar sålunda omkring 3 ggr så stor och storleksgruppen 5—10 hektar dubbelt så stor brödsädsareal i genomsnitt pr brukningsdel som den minsta storleksgruppen.

¹⁾ U: föreliggande utredning; A: arealinventeringen.

Skörden av brödsäd. Uppgifterna rörande skördens storlek äro meddelade i tab. 2, som även innehåller relativa tal, utvisande avkastningen pr hektar inom olika landsdelar och storleksgrupper. Dessa tal antyda, att avkastningen såsom i allmänhet år 1925, var god. Förhållandet framträder tydligare, om, såsom skett härnedan, siffrorna rörande hektarskörden vid de här ifrågakvarande jordbruken (a) sammanställas med motsvarande siffror för samtliga jordbruk (b).

Landsdel	Skörd pr hektar 1925 (kg)				Storleksgrupp	Skörd pr hektar 1925 (kg)		
	Vete		Råg			Vete	Råg	1) Korn
	a	b	a	b				
Östra Sverige . . .	2 661	2 681	2 223	2 184	—5 hektar	2 211	1 883	1 627
Småland och Öarna .	2 311	1 894	2 000	1 822	5—10 ,	2 397	2 009	1 738
Södra Sverige . . .	3 344	3 212	2 372	2 115	10—15 ,	2 435	2 153	1 681
Västra Sverige . . .	1 860	1 808	1 861	1 694	Samtliga grupperna	2 377	2 025	1 696
Norra Sverige	1 901	1 607	1 798				

Såsom synes härav, var inom resp. landsdelar avkastningen beträffande såväl vete som råg på ett par undantag när i genomsnitt något större vid de jordbruk, som äro representerade i undersökningen, än vid jordbruken i allmänhet.

Tabellen antyder vidare, att för områdena sammantagna avkastningen pr hektar växer med brukningsdelarnas tilltagande storlek, ehuru för de särskilda områdena någon bestämd tendens härutinnan ej är påvisbar (tab. 2). Att för brödsäden i dess helhet avkastningen är rikligare vid de större gårdarna beror till en del också på, att rågen, som ger en lägre avkastning pr hektar än vetet, upptager en drygare andel av brödsädsarealen å de mindre än å de större gårdarna. Vid brukningsdelarna i södra och mellersta Sverige omfattade sålunda rågodlingen inom den lägsta storleksklassen 73.4 % av brödsädsarealen, inom gruppen 5—10 hektar 68.6 % och inom gruppen 10—15 hektar 65.6 %.

Skörden av brödsäd pr brukningsdel växlar naturligtvis ganska avsevärt inom olika storleksgrupper och landsdelar. I genomsnitt utgjorde densamma i kg:

Landsdel	Skörd av brödsäd pr brukningsdel (kg)				Storleksgrupp	Skörd av brödsäd pr brukningsdel (kg)			
	Vete, råg o. korn	Därav				Vete, råg o. korn	Därav		
		vete	råg	korn			vete	råg	korn
Östra Sverige . . .	2 023	944	1 079	—	<i>Södra o. mellersta Sverige</i>	867	257	610	—
Småland och Öarna .	2 631	822	1 809	—					
Södra Sverige . . .	2 218	646	1 572	—					
Västra Sverige . . .	1 207	344	863	—	<i>Norra Sverige</i>	811	—	38	773
Norra Sverige . . .	1 385	2	78	1 305					
					2 854	10	200	2 644	

1) Avser endast norra Sverige.

Tabellen visar, att för södra och mellersta Sverige den genomsnittliga brödsäds mängden, från vilken de enskilda fallen givetvis förete många avvikelser, för gårdarna om 10—15 hektar var mer är 4 ggr och för gårdarna om 5—10 hektar omkring 2 $\frac{1}{2}$ ggr så stor som för de minsta gårdarna.

Brödsädsodlingens växlande omfattning och avkastning pr hektar, ävensom den ojämna fördelningen mellan små och stora gårdar, lämnar förklaringen till olikheterna i detta hänseende landsdelarna emellan. Den höga siffran för Småland och Öarna har sin orsak i den därstädes betydande brödsädsodlingen. De jämförelsevis stora skördemängderna för södra och östra Sverige torde kunna tillskrivas den rikliga hektarskörden, samt vad sistnämnda område beträffar, att de större gårdarna äro tämligen talrikt representerade, medan den lägre avkastningen i förening med ett relativt starkt inslag av små gårdar är orsaken till den ringa brödsäds mängden pr brukningsdel för västra och norra Sverige.

Skördens användning. Siffrorna rörande skördens användning äro meddelade i tab. 3. Det är betydande skiftningar i fråga om skördens användning såväl de olika landsdelarna som storleksgrupperna emellan, vilka komma till synes i denna tabell liksom i följande sammanställning, som i relativa tal återger skördens fördelning efter användningssättet.

Förbrukning till	Östra Sverige	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	5 hektar	5—10 hektar	10—15 hektar	Samtliga landsdelar och grupper
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Utsäde	8.2	9.7	7.6	10.9	11.6	10.6	10.2	9.0	9.9
Människoföda	35.9	36.6	26.9	54.3	41.7	55.1	40.6	28.3	40.2
Kreatursföda	10.4	21.7	42.3	18.9	34.6	20.5	26.5	22.0	23.9
Tull vid förmalning	0.3	2.0	0.4	1.5	1.6	1.2	1.7	0.8	1.3
Försäljning	34.5	24.6	20.8	11.2	5.7	9.5	15.8	31.4	19.0
Behållning	10.7	5.4	2.0	3.2	4.8	3.1	5.2	8.5	5.7
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Minsta växlingen förete de för *utsäde* använda kvantiteterna. Utöver de för detta ändamål reserverade kvantiteterna, tillsammans 40 711 kg vete, 85 816 kg råg och 54 385 kg korn, ha till utsäde inköpts 7 990 kg vete och 8 685 kg råg. Sättas dessa utsädesmängder (eget och inköpt) i relation till den uppgivna odlingsarealen, erhålles en utsädesmängd pr hektar av 251 kg för vete, 214 kg för råg och 200 kg för korn, vilka siffror, ehuru icke fullt jämförbara med de i jordbruksstatistiken använda medeltalen för utsädet pr hektar, visa ganska god överensstämmelse med dessa.

Så mycket större äro växlingarna beträffande de till *kreatursföda* förbrukade kvantiteterna, vilka dessutom, till följd av den oproportionerligt stora andel de upptaga av skörden, äro ägnade att tilldraga sig uppmärksamhet.

Den höga siffran för norra Sverige får sin förklaring av, att kornet där utgör det ojämförligt största inslaget i brödsäden. Det skälet kan dock ej åberopas för övriga landsdelar. Av vete och råg torde nämligen under normala förhållanden till kreatursföda användas endast mindervärdig slösäd, som icke är tjänlig till förmalning, och denna slösäd utgör enligt tidigare verkställda undersökningar endast omkring 5 % av vete- och rågskörden. En närmare undersökning visar, att för vetet avvikelserna härifrån är tämligen obetydlig. För rågen däremot är, såsom framgår av tabellerna här nedan, vilken återger fördelningen efter sädesslag, procentsiffran icke mindre än 25·9. Såsom huvudsakliga anledningen till den förskjutning i skördens användning, som härigenom ägt rum och som icke varit utan återverkan å vissa av de resultat, vilka framgått ur undersökningen, torde få betraktas rågskördens riklighet 1925 och det rådande prisförhållandet mellan råg och fodersäd.

Förbrukning till	Vete %	Råg %	Korn ¹⁾ %	Förbrukning till	Vete %	Råg %	Korn ¹⁾ %
Utsäde	8·8	9·6	11·8	Tull vid förmalning . . .	1·2	1·3	1·5
Människoföda	44·4	38·4	39·5	Försäljning	33·1	18·4	5·9
Kreatursföda	7·3	25·9	36·4	Behållning	5·2	6·4	4·9
					100·0	100·0	100·0

Till *tull vid förmalning* ha endast åtgått obetydliga kvantiteter eller i genomsnitt 1·3 % av skörden. Av uppgifterna framgår, att ersättningen för förmalningen ofta erlagts i penningar.

Såsom de i det föregående meddelade siffrorna visa, ha av brödsädsskörden å samtliga brukningsdelarna 19·0 % försålts. För brukningsdelarna om högst 5 hektar är motsvarande siffra 9·5, för brukningsdelarna om 5—10 hektar 15·8 samt för brukningsdelarna om 10—15 hektar 31·4. Man får emellertid icke betrakta dessa siffror såsom ett uttryck för vad en jordbrukare inom resp. storleksgrupper i genomsnitt kunnat försälja, sedan det egna behovet tillgodosatts. Skörden har nämligen i många fall, såsom i fortsättningen närmare kommer att belysas, varit otillräcklig för detta behov, så att inköp måst göras såväl av säd och mjöl som bröd.

Till belysning av försäljningarnas omfattning ha i tab. 4 uppgifter meddelats angående antalet brukningsdelar, som försålt brödsäd, vilket sädesslag försäljningen avsett samt försäljningens storlek inom resp. storleksklasser. I 64 fall har förekommit, att såväl försäljning som inköp av *ett och samma* sädesslag ägt rum, varvid i fråga om 22 inköpet avsett ensamt utsäde. Försäljningskvantiteten har i fråga om 59 av dessa brukningsdelar varit större än inköpskvantiteten, och dessa ha därför hänförts till de försäljande jordbruken, varvid såsom försäljningskvantitet räknats skillnaden mellan de båda nämnda kvantiteterna. Då icke så sällan förekommit, att samma brukningsdel redovisat försäljning av ett sädesslag och inköp av ett annat, har i tab. 4 en fördelning av försäljningarna även efter denna grund blivit gjord.

¹⁾ Avser endast norra Sverige.

Såsom framgår av denna och följande tabell ha av de 1 054 brukningsdelarna 354 eller $\frac{1}{3}$ försålt brödsäd. Räknat efter antalet brukningsdelar

Landsdel	Brukningsdelar med försäljning av brödsäd							Storleksgrupp	Brukningsdelar med försäljning av brödsäd						
	An-tal	% ¹⁾	Därav med försäljning utan inköp av annan brödsäd						An-tal	% ²⁾	Därav med försäljning utan inköp av annan brödsäd				
			An-tal	% ¹⁾	Försäljare av						An-tal	% ²⁾	Försäljare av		
					vete % ¹⁾	råg % ¹⁾	korn % ¹⁾						vete % ²⁾	råg % ²⁾	
Östra Sverige	94	50·8	66	35·7	31·9	29·2	—	—5 hektar	73	15·3	25	5·2	4·0	3·8	
Småland och Öarna . . .	99	51·6	67	34·9	24·5	28·6	—	5—10 „	184	43·0	84	19·6	15·2	15·0	
Södra Sverige	19	32·2	8	13·6	10·2	11·9	—	10—15 „	97	65·1	61	40·9	35·6	35·6	
Västra Sverige	65	24·6	28	10·6	9·5	7·2	—	Samtliga grupperna	354	33·6	170	16·1	13·0	12·8	
Norra Sverige	77	21·8	1	0·3	0·0	0·0	0·3								

med brödsädsodling blir andelen 35·7 %. Bland försäljarna ha då även inbegripits sådana jordbrukare, som kunnat försälja av det ena sädesslaget men måst göra inköp av det andra. Frånräknas dessa (184), som utgöra över hälften av samtliga försäljare, sjunker relativa antalet av dem, som haft brödsäd till avsalu, till 16·1 %. För 86 av de ovannämnda 184 jordbrukarna översteg försäljningskvantiteten av det ena sädesslaget inköpskvantiteten av det andra.

Talrikast företrädde äro, såsom föregående tabell visar, jordbrukarna med brödsäd till avsalu inom östra Sverige och Småland och Öarna. Förklaringen härtill torde, vad jordbruken inom det förra området beträffar, vara, att dessa, som inom sig räkna icke så få av de större gårdarna, jämfört med övriga förbrukat en förhållandevis mindre kvantitet av skörden till kreatursföda, samt att, trots den mindre omfattande brödsädsodlingen, skörden genom den goda avkastningen varit riklig. Den gynnsamma ställningen för Småland och Öarna torde få tillskrivas den därstädes betydande brödsädsodlingen, medan den låga siffran för södra Sverige får sin förklaring av, att förbrukningen till kreatursföda upptager 42·3 % av skörden. I allmänhet kunna olikheterna i detta avseende utan svårighet föras tillbaka på den ena eller den andra av de i det föregående berörda faktorerna såsom brödsädsodlingens omfattning, skördens storlek m. m.

Flertalet av de brödsädsförsäljande jordbruken återfinnes naturligt nog bland de större gårdarna. Inom storleksgruppen 10—15 hektar är det sålunda 61 (40·9 %) av 149 och inom gruppen 5—10 hektar 84 (19·6 %) av 428, medan av de 477 jordbruken tillhörande den lägsta storleksklassen endast

¹⁾ Av samtliga brukningsdelarna tillhörande landsdelen. — ²⁾ Av samtliga brukningsdelarna tillhörande gruppen.

25 (5·2 %) försålt brödsäd (utan samtidiga inköp). Det är således endast i undantagsfall bland jordbruken om högst 5 hektar och ganska sparsamt även inom gruppen 5—10 hektar, som försäljningar förekommit. Härutinnan kunna självfallet från det ena året till det andra förändringar inträffa, då försäljningarna äro beroende av bl. a. så växlande faktorer som produktionens storlek, avsättningsmöjligheterna samt konjunkturerna i övrigt.

Ganska betydande äro också skiljaktigheterna mellan landsdelarna i fråga om *storleken* av de försålda kvantiteterna. Detta belyses närmare i nedanstående tablå, som för varje sädeslag angiver den procentuella andel försäljningskvantiteten utgör 1) dels av totalskörden, 2) dels av skörden å de

Landsdel	Vete		Råg		Storleksgrupp	Vete		Råg		Korn ¹⁾	
	1	2	1	2		1	2	1	2	1	2
Östra Sverige . .	41·3	54·0	27·5	41·2	—5 hektar . .	23·5	52·9	8·0	29·4	2·1	19·6
Småland och Öarna	28·6	44·3	22·2	35·0	5—10 „ . .	27·1	44·5	14·9	30·4	6·3	15·9
Södra Sverige . .	52·2	63·9	7·2	25·3	10—15 „ . .	42·3	53·3	29·0	40·1	11·7	19·1
Västra Sverige . .	12·3	33·4	9·9	27·1							
Norra Sverige . .	—	—	2·1	19·5	Samtliga grup- perna	32·1	49·5	18·1	34·7	5·9	17·1

bruksningsdelar, som haft försäljningar av resp. sädeslag. Genomsnittstalen utvisande det sistnämnda förhållandet, av vilka tal i fråga om försäljningarnas omfattning inom resp. storleksklasser någon bestämd tendens knappast kan spåras, visa, att av veteskörden å de försäljande gårdarna omkring hälften, av rågskörden ungefär tredjedelen och av kornskörden omkring en sjättedel försålts.

En fråga, som icke bör förbises i sammanhang med försäljningarna, är, i vilken utsträckning *lagerbehållning* av brödsäd förefanns vid förbrukningsårets slut. Av de i det föregående meddelade siffrorna framgår, att denna behållning för samtliga bruksningsdelar uppgick till 5·7 % av skörden. För storleksklassen 10—15 hektar utgjorde densamma 8·5 %, för klassen 5—10 hektar 5·2 % samt för de minsta jordbruken 3·1 %. Antalet jordbrukare, som redovisa behållning, utgör 204 (19·4 %), av vilka omkring hälften (103) även haft försäljning av brödsäd.

Vad slutligen angår den del av skörden, som använts till *människoföda*, kommer frågan härom att behandlas i ett följande kapitel.

Inköp av brödsäd. Uppgifterna rörande inköpen av brödsäd (vete och råg) äro sammanförda i tab. 5. Denna lämnar sålunda för varje landsdel och storleksgrupp upplysning rörande dels antalet bruksningsdelar med inköp av brödsäd, dels storleken av de inköpta kvantiteterna med fördelning efter sädeslag och inköpets ändamål (utsäde eller människoföda). Från bruksningsdelarna med inköp av brödsäd hava undantagits sådana, vilka haft inköp men samtidigt också försäljning eller lager av ett sädeslag, därest försäljningskvantiteten

¹⁾ Avser endast norra Sverige.

eller lagret överstigit inköpskvantiteten. Tabellen anger följaktligen nettoinköpen av brödsäd. De uppgivna kvantiteterna avse vidare omalen spannmål. Vid den omräkning, som måst göras, då inköpet utgjorts av mjöl eller bröd, har inköpsmängden höjts med, för vetemjöl 43 %, för rågmjöl 25 %, för mjukt vetebröd 10 %, för hårt vetebröd (skorpor) 80 % samt för hårt rågröd 56 % och sänkts med 4 % för mjukt rågröd.

Det är ett betydande antal eller över $\frac{3}{4}$ av samtliga jordbruken, som varit nödsakade att genom inköp fylla ut bristen i det egna förrådet. I ett trettiofall avser emellertid inköpet endast utsäde. Flertalet av inköparna återfinnas, såsom närmare belyses i följande tabell, i den lägsta storleksklassen. I denna är det omkring $\frac{9}{10}$, i gruppen 5—10 hektar omkring $\frac{2}{3}$ och i gruppen 10—15 hektar icke fullt hälften, som i en eller annan form inköpt brödsäd till människoföda. Det är, såsom synes av tabellen, inköparna av vete, som äro talrikast.

Landsdel	Brukningsdelar med inköp av brödsäd						Storleksgrupp	Brukningsdelar med inköp av brödsäd					
	An-tal	% ¹⁾	Därav med inköp till människoföda					An-tal	% ²⁾	Därav med inköp till människoföda			
			An-tal	% ¹⁾	Inköpare av					An-tal	% ²⁾	Inköpare av	
					vete % ²⁾	råg % ²⁾						vete % ²⁾	råg % ²⁾
Östra Sverige . .	90	48·6	88	47·6	40·5	28·1	—5 hektar . .	431	90·4	422	88·5	85·5	61·4
Småland och Öarna	102	53·1	89	46·4	44·8	14·6	5—10 „ . .	300	70·1	283	66·1	63·3	39·3
Södra Sverige . .	49	83·1	46	78·0	67·8	27·1	10—15 „ . .	70	47·0	67	45·0	43·6	21·5
Västra Sverige . .	210	79·5	199	75·4	73·5	35·2	Samtliga grupperna	801	76·0	772	73·2	70·6	46·8
Norra Sverige . .	350	98·9	350	98·9	98·6	85·9							

Även lokalt sett äro skiljaktigheterna i detta avseende betydande. I norra Sverige har frånvaron av vete- och delvis även rågodling medfört, att nära nog samtliga jordbruken varit hänvisade till inköp. Mycket fåtaliga äro de inköpsfria jordbruken också inom södra och västra Sverige. Rörande orsakerna till skiljaktigheterna, vilka naturligtvis i icke ringa mån betingats av den skiftande karaktär, de här ifrågavarande jordbruken ha inom olika landsdelar, torde få hänvisas till vad som anförts i de föregående kapitlen.

Av de inköpta kvantiteterna vete och råg ha 3·6 % använts till utsäde och 96·4 % till människoföda. Hela förbrukningen till människoföda, inberäknat kornet i norra Sverige, uppgick till 1 062 729 kg. Härav representera de inköpta kvantiteterna (326 309 kg) 30·7 %. Såsom mätare på förhållandet mellan förbrukning och inköp av vete och råg inom olika landsdelar och storleksgrupper kunna siffrorna i efterföljande tabell tjäna. Från dessa genom-

¹⁾ Av samtliga brukningsdelarna tillhörande landsdelen. — ²⁾ Av samtliga brukningsdelarna tillhörande gruppen.

snittstal förete, såsom framgår av det föregående, de enskilda fallen betydande avvikelser med såsom ena ytterlighet helt inköpsfria jordbruk och såsom andra ytterlighet jordbruk, där hela den förbrukade kvantiteten måst täckas genom inköp till följd av att odling av vederbörande sädeslag ej förekommit. Inom lägsta storleksgruppen upptogo inköpen av vete och råg 55·3 %, inom mellangruppen 29·3 % och inom högsta storleksgruppen 17·0 % av den till människoföda förbrukade kvantiteten vete och råg.

Landsdelar	Inköp till utsäde.		Förbrukning till människoföda						
			Vete och råg (Kg)	% ¹⁾	Därav inköpt				
	Vete				Råg		Vete och råg		
	Kg	% ²⁾			Kg	% ²⁾	Kg	% ²⁾	
Östra Sverige	2 251	6·9	178 294	26 569	29·0	14 842	17·1	41 411	23·2
Småland och Öarna	3 441	6·6	207 301	17 741	18·6	4 452	4·0	22 193	10·7
Södra Sverige	775	7·2	49 142	7 756	54·0	6 014	17·3	18 770	23·0
Västra Sverige	5 325	13·3	242 412	48 559	45·1	19 225	14·3	67 784	28·0
Norra Sverige	345	.	203 043	108 770	99·4	72 381	77·3	181 151	89·2
<i>Storleksgrupper</i>									
—5 hektar	5 176	16·3	340 841	112 545	71·9	75 819	41·2	188 364	55·3
5—10 >	5 156	7·9	376 988	76 804	42·4	33 573	17·1	110 377	29·3
10—15 >	1 805	4·3	162 363	20 046	24·8	7 522	9·2	27 568	17·0
Samtliga	12 137	8·8	880 192	209 395	50·0	116 914	25·3	326 309	37·1

Lägsta inköpskvantiteten bland landsdelarna visar Småland och Öarna (10·7 %) och högsta norra Sverige (47·0 % kornet inräknat).

Inköpen belysas ur annan synpunkt i följande tabell, som anger den procentuella andel, inköpen av olika varuslag, reducerade till omalen spannmål,

Landsdel	Vete	Råg	Vetemjöl	Rågmjöl	Hårt rågbröd	Mjukt rågbröd	Vetebröd	Skorpor	Tillsammans	Storleksgrupp	Vete	Råg	Vetemjöl	Rågmjöl	Hårt rågbröd	Mjukt rågbröd	Vetebröd	Skorpor	Tillsammans
Östra Sverige	9·7	18·7	53·4	16·7	6·3	0·2	—	0·0	100	— 5 hektar	4·8	5·9	54·7	29·3	3·6	1·5	0·0	0·2	100
Småland och Öarna	31·4	10·1	48·7	9·8	—	—	—	—	100	5—10 >	4·6	3·5	64·1	25·6	1·5	0·1	0·1	0·5	100
Södra Sverige	5·4	12·1	51·5	14·1	—	16·9	—	—	100	10—15 >	9·3	6·0	60·9	21·3	1·3	0·2	0·8	0·2	100
Västra Sverige	7·1	9·1	64·1	16·0	3·1	0·0	0·0	0·6	100	Samtliga grupperna	5·2	5·1	58·4	27·3	2·7	0·9	0·1	0·3	100
Norra Sverige	0·1	0·3	59·4	37·2	2·1	0·4	0·2	0·3	100										

¹⁾ Av hela förbrukningen till utsäde inom jordbruken tillhörande landsdelen, resp. gruppen.
²⁾ Av hela förbrukningen till människoföda av resp. sädeslag inom jordbruken tillhörande landsdelen, resp. gruppen.

upptäga av totalinköpen av brödsäd till människoföda inom resp. landsdelar och storleksgrupper. Såsom synes, är det inköpen av vetemjöl, som utgöra den mest betydande andelen, och i andra hand inköpen av rågmjöl.

För att lämna en överblick över förhållandet mellan inköpen och försäljningarna ha i det följande siffrorna berörande dessa båda faktorer sammanställts. Tabellen härnedan visar sålunda, räknat efter 100 jordbrukare, huru många, som måst göra inköp av brödsäd, antalet för vilka skörden varit tillräcklig för det egna behovet men ej möjliggjort någon försäljning, samt huru många som försålt brödsäd. Inköp och försäljning ha därvid med följande

Landsdel	Antal brukningsdelar	Brukningsdelar				Storleksgrupp	Antal brukningsdelar	Brukningsdelar			
		med inköp	utan inköp eller försäljning	med försäljning	Summa			med inköp	utan inköp eller försäljning	med försäljning	Summa
Östra Sverige	185	39	17	44	100	—5 hektar	477	84	6	10	100
Småland och öarna . . .	192	34	19	47	100	5—10 " . .	428	56	14	30	100
Södra Sverige	59	63	8	29	100	10—15 " . .	149	30	12	58	100
Västra Sverige	264	69	14	17	100	Samtliga grupperna	1 054	65	10	25	100
Norra Sverige	354	93	1	6	100						

tillägg tagits i den mening, som tidigare angivits. Inom den grupp jordbruk, som gjort inköp av ett sädeslag men försålt av ett annat, ha, om försäljningen överstigit inköpet, vederbörande räknats såsom försäljare men i annat fall såsom inköpare. Vidare ha från inköparna undantagits sådana, för vilka inköpet avsett ensamt utsäde. Av jordbruken med lagerbehållning av brödsäd ha de, som icke kunnat räknas vare sig såsom inköpare eller försäljare, förts till mellangruppen.

Talen visa, att av 100 brukningsdelar tillhörande lägsta storleksklassen 84 inköpt, 6 varken inköpt eller försålt samt 10 försålt brödsäd. Motsvarande siffror för högsta storleksklassen äro resp. 30, 12 och 58. Inom landsdelarna äro försäljarna talrikare än inköparna i östra Sverige och Småland och öarna, medan förhållandet är omvänt i södra, västra och norra Sverige.

Utsträcker jämförelsen, såsom skett härnedan, även till att avse de *kvantiteter*, som inköpts och försålt, kommer förhållandet mellan inköp och försäljningar till en del i annan dager. Följande tabell lämnar beträffande vete och råg upplysning om det överskott, resp. underskott, försäljningarna givit vid jämförelse med inköpen, ävensom rörande den försäljningskvantitet, som i förevarande fall svarar emot en inköpskvantitet av 1 000 kg. Med inräk-

nande av försäljningarna av korn i norra Sverige blir den sistnämnda försäljningskvantiteten för sädeslagen och landsdelarna (och storleksgrupperna) sammantagna 1 034 kg.

	Försäljningsöverskott (+) eller försäljningsunderskott (-)			Försäljningskvantitet svarande mot 1 000 kg inköpskvantitet		
	Vete Kg	Råg Kg	Vete och råg Kg	Vete	Råg	Vete och råg
<i>Landsdelar:</i>						
Östra Sverige	+ 45 595	+ 40 060	+ 85 655	2 716	3 699	3 068
Småland och Öarna	+ 27 370	+ 72 808	+ 100 178	2 543	17 354	5 514
Södra Sverige	+ 12 126	+ 658	+ 12 784	2 563	1 109	1 929
Västra Sverige	- 37 392	+ 3 267	- 34 125	230	1 170	497
Norra Sverige	- 108 770	- 71 813	- 180 583	—	8	3
<i>Storleksgrupper:</i>						
—5 hektar	- 94 208	- 60 486	- 154 694	163	202	179
5—10 »	- 18 848	+ 27 421	+ 8 573	755	1 817	1 078
10—15 »	+ 51 985	+ 78 045	+ 130 030	3 593	11 376	5 717
Samtliga	- 61 071	+ 44 980	- 16 091	708	1 385	951

Då, såsom nyss påvisats, av 100 jordbrukare antalet inköpare i genomsnitt utgör 65 och antalet försäljare 25, kan det måhända vid första påseendet synas överraskande, att försäljningskvantiteten pr 1 000 kg inköpskvantitet är så pass stor. Förklaringen till denna skenbara motsägelse, som visserligen är karakteristisk för samtliga brukningsdelarna tagna såsom enhet men icke genomgående vidlåder de enskilda storleksklasserna (jfr lägsta storleksklassen), är naturligtvis den, att inköpskvantiteterna i genomsnitt varit mindre än de, särskilt från de större gårdarna, försålda kvantiteterna. Även lokalt sett äro motsättningarna i detta avseende, vilka i varje särskilt fall måste ses mot bakgrunden av den speciella karaktären hos de jordbruk, som äro representerade, ganska stora. Skarpast synes kontrasten vara beträffande brukningsdelarna i södra Sverige, vilka räkna långt flera inköpare än försäljare men redovisa en försäljningskvantitet, som är nära nog dubbelt så stor som inköpskvantiteten.

Hushållens sammansättning och storlek. Uppgifterna rörande antalet hushållsmedlemmar och dessas fördelning å vuxna och barn m. m. äro meddelade i tab. 6. Såsom barn ha räknats familjemedlemmar under 16 år.

De båda faktorer, som i detta sammanhang främst böra uppmärksammas, äro dels proportionen mellan antalet vuxna och barn inom hushållet, dels hushållens storlek i övrigt. Verkställes en fördelning av det föreliggande materialet från dessa synpunkter, utfaller denna som följer:

Landsdel	Hushållsmedlemmar									Storleks- grupp	Hushållsmedlemmar								
	An- tal hus- håll	Därav						I medel- tal pr hushåll			An- tal hus- håll	Därav						I medel- tal pr hushåll	
		An- tal	barn		tjänare o. tillf. arbetskr.		An- tal					Där- av barn	An- tal	barn		tjänare o. tillf. arbetskr.			
			An- tal	¹⁾ %	An- tal	¹⁾ %		An- tal	²⁾ %					An- tal	²⁾ %	An- tal	²⁾ %		
Östra Sverige	185	943	282	29·9	69	7·3	5·1	1·6	-5 hektar	477	2 430	807	33·2	91	3·7	5·1	1·7		
Småland och Öarna . . .	192	1 071	324	30·3	78	7·3	5·6	1·7	5-10 »	428	2 528	780	30·9	199	7·9	5·9	1·8		
Södra Sverige	59	312	123	39·1	21	6·7	5·3	2·1	10-15 »	149	953	286	30·0	116	12·2	6·4	1·9		
Västra Sverige	264	1 385	430	31·0	64	4·6	5·2	1·6	Samtliga	1 054	5 911	1 878	31·7	406	6·9	5·6	1·8		
Norra Sverige	354	2 200	715	32·5	174	7·9	6·2	2·0	grupper										

Man observerar här, om granskningen först inriktas på proportionen mellan vuxna och barn inom hushållet, att barnens relativa andel något sjunker med brukningsdelarnas växande storlek. För de minsta jordbruken är procentsiffran sålunda 33·2, för gruppen 5—10 hektar 30·9 och för gruppen 10—15 hektar 30·0. Förhållandet beror icke på, att familjerna tillhörande den lägsta storleksklassen äro barnrikare än familjerna tillhörande de andra grupperna; siffrorna, angivande barnantalet i medeltal pr hushåll, visa, såsom synes härovan, snarare stigande tendens med gårdarnas tilltagande storlek. Det är i stället den talrikare förekomsten av tjänare och tillfällig arbetskraft å de större gårdarna, som orsakat den nyssnämnda förskjutningen i hushållens sammansättning. Av hushållsmedlemmarna upptaga sålunda inom lägsta storleksklassen tjänare och tillfällig arbetskraft 3·7%, inom gruppen 5—10 hektar 7·9% och inom gruppen 10—15 hektar 12·2%. En undersökning, som avser att fastställa proportionen mellan antalet vuxna och barn inom jordbruk av olika storlek, bör följaktligen i första hand taga sikte på de växlingar, som inom dessa förekomma i fråga om barnens och tjänarnas antal.

Det här använda materialet berör en alltför ringa del av den jordbruksidkande befolkningen, för att ur detta material några säkra slutsatser kunna dragas rörande denna befolknings sammansättning i nu nämnda hänseenden. Möjligheterna att erhålla fullt tillförlitliga uppgifter rörande sammansättningen härutinnan, vilket för den fråga, utredningen avser att besvara, är av stor betydelse, äro ganska begränsade. Dels avser det material, som närmast står till buds, nämligen den senaste folkräkningen, ett så pass avlägset år som 1920, och möjlighet saknas att taga hänsyn till sedan dess inträffade förändringar, dels kunna de erforderliga talen endast genom approximeringar härledas ur folkräkningssiffrorna.

¹⁾ Av samtliga hushållsmedlemmar tillhörande landsdelen — ²⁾ Av samtliga hushållsmedlemmar tillhörande gruppen.

Den tendens, som i de förut anförda siffrorna kom till synes beträffande antalet tjänare inom de tre storleksgrupperna, torde kunna betraktas såsom given, då behovet av arbetskraft i första hand bestämmes av gårdens storlek. En uppfattning om den relativa talrikheten av tjänare och annan arbetskraft å små och stora gårdar lämna de s. k. uppskattningslistor, vilka sommaren 1918 upprättades inom varje socken för beräkning av spannmålsleveranserna till staten under konsumtionsåret 1918—1919. Dessa listor angåvo bl. a. antalet personer tillhörande varje s. k. självhushåll. Det kan anmärkas, att dessa självhushåll icke motsvara hushåll i egentlig mening, och att jämförelsen härigenom blir missvisande. Frånräknas de största gårdarna (över 50 hektar) torde likväl jämförelsen äga fog för sig. I södra och mellersta Sverige utgjorde enligt uppskattningslistorna antalet hushåll, hushållsmedlemmar och medelstyrkan pr hushåll följande:

Brukningsdelar- nas storlek	Antal hushåll	Antal hushålls- medlemmar	Antal hushållsmed- lemmar i medeltal pr hushåll
1—5 hektar	138 817	598 496	4·3
5—10 „	75 003	417 046	5·6
10—20 „	54 815	370 340	6·8
20—30 „	17 182	150 632	8·8
30—50 „	11 128	134 980	12·1

Man kan säkerligen betrakta den kraftiga ökningen av antalet hushållsmedlemmar för varje högre storleksgrupp såsom till väsentlig del orsakad av det talrikare antalet tjänare och därmed jämförlig arbetskraft vid de större gårdarna.

Göres med ledning av folkräkningssiffrorna en beräkning av det ungefärliga antalet barn i medeltal pr hushåll inom några av de mera betydande grupperna inom den jordbruksidkande befolkningen, befinnes detta utgöra: för jordtorpare 1·5, för småbrukare och lägenhetsägare 1·0, för arrendatorer och brukare 1·7 samt för hemmansägare och nybyggare 1·3. Dessa tal, vilka avse hemmavarande barn under 15 år, ligga något under de i tabellen å föregående sida återgivna medeltalen, med vilka de dock ej äro fullt jämförbara. Man torde på grundval av det nu anförda kunna utgå ifrån, att i allmänhet barnens relativa andel av antalet hushållsmedlemmar — vilket i sig själv också ligger nära till hands att antaga — sjunker med brukningsdelarnas växande storlek. Siffrorna antyda vidare, att för jordbruksbefolkningen i dess helhet denna andel är mindre än för de här ifrågavarande jordbruket (31·7%), vilka tillhöra de lägre storleksklasserna. Härför talar också den omständigheten, att barnens procentuella andel inom den jordbruksidkande befolkningen år 1920, efter vilken tidpunkt nedgången i födelsefrekvensen varit betydande, utgjorde 30·5.

Ser man till de lokala motsättningarna i detta avseende, sådana dessa framträda i det föreliggande materialet (jfr tabellen sid. 14), visa sig särskilt i södra Sverige men även i norra barnen upptaga en drygare andel än den genomsnittliga. Förhållandet kan i detta fall med hänsyn till det ringa

urvalet vara en tillfällighet men är på sätt och vis karakteristiskt. Skiljaktigheterna härvidlag mellan olika landsdelar äro nämligen ganska betydande. Åldersgruppen 0—15 år visar sig sålunda för befolkningen i dess helhet vara förhållandevis starkt representerad i länen norr om Dalälven samt i Blekinge och Kristianstads län. För den jordbruksidkande befolkningens del är det såväl den växlande nativiteten som olikformigheterna i jordfördelningen, de sistnämnda genom sin inverkan å behovet av arbetskraft, som orsaka skiljaktigheterna i detta avseende länen emellan. I trakter sådana som norra Sverige med hög födelsefrekvens och genomgående små brukningsdelar kommer följaktligen de vuxnas övertalighet inom hushållen att bliva mindre utpräglad.

Den andra omständighet, som vid sidan av hushållens sammansättning är av betydelse, är hushållens storlek. Det har i det föregående påvisats, att för de här ifrågakarande jordbruken liksom för jordbruken i allmänhet antalet medlemmar i hushållet växer med brukningsdelarnas tilltagande storlek.

I genomsnitt utgjorde antalet medlemmar per hushåll vid de i undersökningen representerade jordbruken 5·6. Man skulle måhända av det förhållandet, att de större jordbruken, vilka som regel räkna ett betydande antal hushållsmedlemmar, äro så fåtaligt företrädade i undersökningen, vara böjd att antaga, att för den jordbruksidkande befolkningen i dess helhet det genomsnittliga medlemsantalet är större än 5·6. Det bör emellertid icke förbises, att även för de mindre gårdarnas vidkommande materialet är begränsat. I detta sammanhang må också framhållas, att vid folkräkningen år 1920 hushållens medelstyrka visade sig utgöra 3·94 å landsbygden och 3·08 i städerna. Härei ligger en antydning om, att det nyssnämnda värdet snarare är för högt än för lågt, även om man, med hänsyn till att en stor del av landsbygdsbefolkningen i många avseenden föga skiljer sig från städernas innevanare, bör räkna med, att för den egentliga lantbefolkningen 3·94 såsom genomsnittsvärde är för lågt. Av vad som anförts i samband med frågan om hushållens sammansättning följer, att även beträffande hushållens storlek starka lokala motsättningar äro rådande.

Såsom mätare på hushållets storlek har här räknats antalet personer inom hushållet utan åtskillnad mellan vuxna och barn. Då från de synpunkter, ur vilka det föreliggande materialet bearbetas, den sistnämnda omständigheten icke är likgiltig, har i det följande för att erhålla likvärdighet vid jämförelser mellan hushållens storlek vissa omräkningar måst företagas.

Brödsädsförbrukning pr person. Medeltalen, utvisande brödsädsförbrukningen pr person och år, äro meddelade i tab. 6. För samtliga 1 054 brukningsdelarna utgör medeltalet 180 kg. Huru förhållandena i detta avseende ge-

staltat sig inom olika landsdelar och storleksgrupper framgår av följande sammanställning:

Landsdel	Brödsädsförbrukning (kg) pr person och år				Storleksgrupp	Brödsädsförbrukning (kg) pr person och år				
	Vete	Råg	Korn	Vete, råg o. korn		Vete	Råg	Korn	Vete, råg o. korn	
Östra Sverige	97	92	—	189	<i>Södra och mellersta Sverige</i> —5 hektar	72	97	—	169	
Småland och öarna	89	105	—	194		5—10 „	88	103	—	191
Södra Sverige	46	112	—	158		10—15 „	95	96	—	191
Västra Sverige	78	97	—	175						
Södra och mellersta Sverige	83	99	—	182	<i>Norra Sverige</i> —5 hektar	54	46	70	170	
Norra Sverige	50	42	83	175		5—10 „	46	38	94	178
						10—15 „	44	45	96	185

För brukningsdelarna i södra och mellersta Sverige är medelförbrukningen 182 kg, varav 83 kg vete och 99 kg råg, samt för desamma i norra Sverige 175 kg, varav 50 kg vete, 42 kg råg och 83 kg korn. De särskilda landsdelarna visa mycket olika värden med maximum (194 kg) för Småland och öarna och minimum (158 kg) för södra Sverige. För de mindre jordbruken är siffran lägre än för de större, men genomgående är tendensen i detta hänseende endast för norra Sverige.

Det torde utan vidare stå klart, att de här erhållna resultaten rörande brödsädsförbrukningen pr person icke utan en närmare analys kunna godtagas såsom representativa ens för jordbruken tillhörande de storleksklasser, varom här är fråga. Inriktas denna analys i första hand på de avvikelser från medelvärdet, de enskilda fallen utvisa, befinnas dessa vara betydande. Då materialets uppgifter rörande förbrukningen hänföra sig till hushållet och ej till individerna, blir det konsumtionen pr person och hushåll, vilken i medeltal utgjorde 189 kg och sålunda är något större än konsumtionen pr person, som kommer att bilda underlaget vid denna undersökning.

Grupperas i enlighet härmed *hushållen* inom de olika landsdelarna och storleksklasserna i anseende till storleken av den pr person förbrukade kvantiteten brödsäd, blir resultatet följande:

Förbrukning pr person inom hushållet	A n t a l h u s h å l l								
	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	—5 hektar	5—10 hektar	10—15 hektar	Samtliga om- råden och grupper
—100 kg	3	—	1	9	8	16	3	2	21
100—125 >	14	8	8	31	33	51	29	14	94
125—150 >	27	25	15	45	53	84	62	19	165
150—175 >	34	33	12	41	80	93	80	27	200
175—200 >	28	44	9	55	58	85	84	25	194
200—225 >	27	28	5	28	65	64	70	19	153
225—250 >	12	25	7	24	22	37	39	14	90
250—275 >	15	16	1	11	17	22	26	12	60
275—300 >	12	7	1	10	7	13	14	10	37
300— >	13	6	—	10	11	12	21	7	40
Tillsammans	185	192	59	264	354	477	428	149	1054

Spridningen omkring medelvärdet är såsom synes betydande, och man kan följaktligen härav sluta, att förbrukningens storlek är beroende av faktorer av ganska ingripande natur.

Till de mera betydande av dessa torde kunna räknas: hushållens sammansättning (fördelning efter ålder och kön), hushållens storlek, förekomsten av inköp av brödsäd och i sådant fall dessas storlek samt hushållens ekonomiska betingelser i övrigt. För att utröna de nu nämnda faktorernas inverkan på konsumtionen har från dessa synpunkter en bearbetning av materialet, i den utsträckning en sådan varit möjlig att genomföra, ägt rum. Då centralbyrån icke ägt kännedom om hushållens ekonomiska villkor i annan mån, än vad som brukningsdelens storlek ger uttryck åt, har för utrönande av dessas inverkan någon annan bearbetning än efter sistnämnda grund likväl icke kunnat göras. Närmare bedömande undandraget sig också det säkerligen icke betydelselösa inflytande, som sådana orsaker, vilka äga samband med olika sedvänjor och bruk hos befolkningen, utöva å brödsädskonsumtionen.

Vad först beträffar hushållens sammansättning är, såsom framgår av det föregående, denna känd i fråga om antalet vuxna och barn men ej, i vad den avser kön och barnens ålder. Det har sålunda ej varit möjligt att med användande av någon konsumtionsenhetskala omräkna medlemmarnas antal i konsumtionsenheter. För att få en uppfattning om och om möjligt även ett mått på det inflytande, barnens relativa talrikhet inom hushållet utövar på konsumtionen, varigenom möjlighet skapas att oberoende av detta inflytande kunna undersöka övriga orsakers inverkan, ha hushållen efter proportionen mellan antalet vuxna och barn fördelats i fyra grupper. Första gruppen består av hushåll med uteslutande vuxna medlemmar. Övriga grupper omfatta hushåll, inom vilka barnens relativa andel av hela antalet hushållsmedlemmar utgör: inom andra gruppen högst $\frac{1}{3}$, inom tredje gruppen mer än

$\frac{1}{3}$ men mindre än $\frac{2}{3}$ samt inom fjärde gruppen $\frac{2}{3}$ eller därutöver. Brödsädsförbrukningen i kg. pr person m. m. utgjorde inom var och en av dessa grupper:

Landsdel	Antal hushållsmedlemmar				Antal barn i % av antal hushållsmedlemmar				Brödsädsförbrukning pr person (kg)			
	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4
Östra Sverige	229	342	274	98	—	24·9	46·0	72·4	228	183	173	165
Småland och Öarna	255	344	424	48	—	24·4	48·8	68·8	226	196	179	134
Södra Sverige	60	93	89	70	—	24·7	52·8	74·3	189	186	136	120
Västra Sverige	390	413	424	158	—	24·7	50·7	71·5	199	177	168	130
Norra Sverige	398	757	875	170	—	22·8	48·2	72·9	213	181	158	151
Samtliga landsdelar	1832	1949	2086	544	—	23·8	48·8	72·2	213	184	165	142

Betydelsen i detta sammanhang av fördelningen mellan vuxna och barn i hushållet kommer tydligt till uttryck i denna tabell, även om fördelningen i fråga icke får betraktas såsom ensamt orsakande den väsentliga sänkning av förbrukningen med stigande barnantal, dessa siffror antyda. Med ledning av dessa siffror och med hänsyn tagen till även andra härutinnan inverkan omständigheter har beräknats, att vid de här ifrågakvarande jordbruken barnens brödsädsförbrukning i genomsnitt motsvarar omkring 0·6 av de vuxnas. För att vid den fortsatta undersökningen vara oberoende av det störande inflytande hushållens sammansättning utövar, ha med användande av 0·6 såsom reduktionstal barnen omräknats i vuxna (konsumtionsenheter).

Nästa steg har bestått i att undersöka konsumtionens beroende av hushållens storlek och inköpen av brödsäd. För sådant ändamål har en gruppering av hushållen verkställt från dessa båda synpunkter. Efter storleken ha hushållen indelats i tre grupper, nämligen hushåll bestående av: 1) högst 3·5 konsumtionsenheter, 2) 3·5—6·0 konsumtionsenheter och 3) flera än 6 konsumtionsenheter. Grupperna upptaga resp. 220, 586 och 248 hushåll.

Efter den andra fördelningsgrunden ha hushållen indelats i dels inköpsfria hushåll, dels hushåll med inköp. Såsom inköpsfria hava räknats de jordbruk, som ej i någon form inköpt brödsäd till människoföda, ävensom de jordbruk, för vilka försäljningen eller lagret av resp. sädesslag överstigit inköpet av samma sädesslag. Hela antalet inköpsfria jordbruk (jfr tab. 5) utgjorde 282, av vilka 97 tillhöra östra Sverige, 103 Småland och Öarna, 13 södra Sverige, 65 västra Sverige och 4 norra Sverige.

Brödsädsförbrukningen pr konsumtionsenhet (vuxen person) utgjorde i kg inom var och en av de nu nämnda grupperna:

Konsumtionsenhet er pr hushåll	Inköpsfria hushåll		Hushåll med inköp		Samtliga hushåll	
	Antal kon- sumt. enh.	Brödsäds- förbr.	Antal kon- sumt. enh.	Brödsäds- förbr.	Antal kon- sumt. enh.	Brödsäds- förbr.
—3·5	191·8	260	421·6	227	618·4	237
3·5—6·0	779·4	221	1 961·0	202	2 740·4	207
6·0—	361·9	200	1 446·1	191	1 808·0	193
Samtliga hushåll	1333·1	221	3 828·7	201	5 161·8	206

De inköpsfria hushållen redovisa, såsom synes, genomgående en högre förbrukningsciffrä än hushållen med inköp. Lika tydligt framträder den andra tendensen, nämligen lägre konsumtion med stigande antal hushållsmedlemmar. Det kan måhända synas anmärkningsvärt, att även inom de inköpsfria jordbruken denna sistnämnda tendens gör sig så starkt gällande. Åtskilliga av dessa inköpsfria jordbruk utgöras emellertid, vilket också framgår av det i ett föregående kapitel anförda, av sådana, vilka befinna sig på gränsen till inköp, och man torde kunna utgå ifrån, att inom dessa jordbruk skäl av ekonomisk art verkat återhållande på förbrukningen. Ett belägg härför är, att förbrukningen pr konsumtionsenhet inom de inköpsfria jordbruken tillhörande lägsta storleksklassen (—5 hektar) i genomsnitt utgör 197 kg, medan motsvarande tal för högsta storleksklassen är 226.

Vad som här påvisats i fråga om brödsädsförbrukningen i dess helhet, synes, vad de särskilda sädesslagen beträffar, gälla i fråga om förbrukningen av vete, medan siffrorna utvisande rågkonsumtionen icke giva något bestämt utslag härutinnan. Efterföljande tablå anger förbrukningen av vete och råg pr konsumtionsenhet för brukningsdelarna i södra och mellersta Sverige, till vilka undersökningen måst begränsas, då relationstalen för norra Sverige till följd av materialets knapphändighet äro mycket osäkra.

Konsumtionsen- heter pr hushåll	Inköpsfria hushåll		Hushåll med inköp		Samtliga hushåll	
	Förbrukning (kg) av vete	råg	Förbrukning (kg) av vete	råg	Förbrukning (kg) av vete	råg
—3·5	132	126	99	124	112	125
3·5—6·0	112	110	87	113	97	112
6·0—	96	104	72	114	82	110
Samtliga hushåll	111	110	85	115	95	113

Den här framträdande skiljaktigheten mellan vete- och rågförbrukningen innebär i och för sig icke någon överraskning. Dels är i förhållande till totalförbrukningen av resp. sädesslag inköpskvantiteten av vete (32·6%) långt större än inköpskvantiteten av råg (12·1%), dels kan med hänsyn till priset förhållandet veteconsumtionen förutsättas vara i högre grad beroende av hushållens storlek än rågkonsumtionen.

Den reglerande inverkan, inköpsens storlek utövar på brödsädsförbrukningen, kommer till synes i nedanstående sammanställning, i vilken hushållen med inköp av brödsäd fördelats i tre grupper, nämligen hushåll med en inköps-

kvantitet 1) ej överstigande 25 %, 2) överstigande 25 % men ej 50 % och 3) överstigande 50 % av hela brödsädsförbrukningen till människoföda. Förbrukningen pr konsumtionsenhet utgjorde inom var och en av dessa grupper i kg:

Konsumtionsen- heter pr hushåll	Antal konsumtions- enheter			Brödsädsförbrukning pr konsumtionsenhet		
	—25 %	25—50 %	50 %—	—25 %	25—50 %	50 %—
—3·5	90·8	162·5	168·3	244	233	212
3·5—6·0	453·4	881·6	626·0	211	207	189
6·0—	305·9	641·1	499·1	210	192	179
Samtliga hushåll med inköp	850·1	1 685·2	1 298·4	214	204	188

Även om i några fall detaljsiffrorna härovan till följd av det ringa antal konsumtionsenheter, vederbörande grupper inrymma, böra upptagas med försiktighet, ådagalägga de för dessa hushåll sammantagna erhållna resultaten fullt tydligt konsumtionens beroende av inköpens storlek.

Summerar man de här gjorda iakttagelserna, framstå de i början av detta kapitel återgivna siffrorna rörande brödsädsförbrukningen inom olika landsdelar i klarare dager. För att belysa detta äro i följande tabell siffrorna rörande förbrukningen sammanställda med de karakteristikor, som angiva hushållens sammansättning och hushållens storlek m. m.

Landsdel	Brödsädsförbrukning pr person (kg)				Antal barn i % av hela antalet hus- hålls- medlem- mar	Antal konsum- tionsen- i medel- tal pr hushåll	Inköpt kvantitet i % av förbrukad kvantitet		Antalbruk- ningsdelar om högst 5 har i % av samtliga bruknings- delar
	Sum- ma kg	Därav					All bröd- säd	Vete	
		vete	råg	korn					
Östra Sverige . . .	189	97	92	—	29·9	4·5	23·2	29·0	30·3
Småland och Öarna	194	89	105	—	30·3	4·9	10·7	18·6	33·9
Södra Sverige . . .	158	46	112	—	39·1	4·5	28·0	54·0	52·5
Västra Sverige . . .	175	78	97	—	31·0	4·6	28·0	45·1	57·2
Norra Sverige . . .	175	50	42	83	32·5	5·4	47·0	99·4	49·2

Man torde exempelvis kunna betrakta den ovanligt låga förbruknings-siffran för vete (46 kg pr person) för södra Sverige såsom till väsentlig del orsakad av, att de gårdar, som inom undersökningen representera denna landsdel, höra till de mindre (52·5 %), samt att dessa i allmänhet varit hänvisade till inköp av vete (54·0 %). Förhållandet i fråga framhäver och av innehållet i detta och föregående kapitel följer, att ovanstående förbruknings-siffror icke få fattas såsom fullt representativa för resp. landsdelar utan måste ses i samband med beskaffenheten hos de jordbruk, som kommit att företräda landsdelarna inom undersökningen.

Sammanfattande slutsatser. I fråga om de resultat, som erhållits, må följande framhållas:

Det material, som stått till förfogande, har till följd av sin begränsade omfattning icke kunnat lämna ett allmängiltigt svar på frågan om brödsädsförbrukningens storlek inom den jordbruksidkande befolkningen. För att på indirekt väg komma till en uppfattning härom har undersökningen iuriktats på att ur det föreliggande materialet söka vinna upplysning om det inflytande, vissa i detta sammanhang betydelsefulla faktorer utöva på förbrukningen. Det har i första hand varit förbrukningens beroende av hushållens sammansättning och storlek samt av inköpen av brödsäd, som man sökt utröna. De härvid erhållna resultaten, vilka äro återgivna i närmast föregående kapitel, utvisa, att förbrukningens storlek till icke ringa del bestämes av de nu nämnda faktorerna. En viktig förutsättning för besvarandet av den uppställda frågan är följaktligen att äga kännedom om, huru förhållandena i dessa avseenden gestalta sig hos den jordbruksidkande befolkningen i allmänhet, och frågan härom har utförligt behandlats i det föregående.

Beträffande förbrukningens beroende av inköpen av brödsäd har påvisats, att förbrukningssiffran är betydligt högre för de inköpsfria jordbruken än för de jordbruk, som i större eller mindre utsträckning måste täcka sitt behov av brödsäd genom inköp. Flertalet av de inköpsfria hushållen ha visat sig, såsom naturligt är, tillhöra de större jordbruken. Att fastställa var gränsen i storlekshänseende går mellan inköpsfria jordbruk och övriga jordbruk, låter sig dock icke göra. Förutom av det allmänna skördeutfallet äro nämligen inköpen beroende av bl. a. brödsädsodlingens omfattning och avkastning, vilka båda faktorer även för brukningsdelar av samma storleksordning äro mycket olika i skilda delar av landet.

För de i undersökningen företrädde jordbruken erhöles såsom medelvärde å brödsädsförbrukningen pr person 180 kg. Vill man med detta värde såsom utgångspunkt söka komma till en uppfattning om den genomsnittliga brödsädsförbrukningen pr person inom den jordbruksidkande befolkningen i dess helhet, bör följaktligen från nu angivna synpunkter en jämförelse göras mellan de här ifrågavarande jordbruken och jordbruken i allmänhet. I ett föregående kapitel ha anförts de skäl, som tala för, att i fråga om såväl barnens relativa talrikhet som antalet medlemmar pr hushåll man bör räkna med lägre värden för hela jordbruksbefolkningen än för den del av denna befolkning, som är representerad i undersökningen. Beträffande den tredje synpunkten, nämligen skördens tillräcklighet för det egna behovet och hushållens ekonomiska villkor i övrigt, må framhållas, att gårdarna över 15 hektar, vilka med få undantag torde tillhöra de inköpsfria jordbruken, icke alls och gruppen 10—15 hektar mycket fåtaligt äro företrädde inom det material, som här bearbetats. Dessa omständigheter i förening antyda, att siffran 180 såsom genomsnittsvärde på brödsädsförbrukningen pr person inom den jordbruksidkande befolkningen är för låg. En uppskattning med ledning av de i det föregående härledda förbrukningssiffrorna för hushåll av

skilda slag ger ett genomsnittsvärde å denna förbrukning, som uppgår till omkring 200 kg. Självfallet kan detta värde endast göra anspråk på att vara ett ungefärligt mått på förbrukningens storlek. Redan av den omständigheten, att hushållens sammansättning och storlek samt inköpen av brödsäd så starkt växla inom jordbruk av olika storlek och i skilda trakter, följer, att i fråga om brödsädsförbrukningen stora lokala motsättningar äro rådande, och att avvikelserna för de enskilda fallen, med den mångfald av orsaker, som här inverka, äro betydande, ligger i öppen dag.

Tab. 1. Brödsädsodlingens omfattning.

Brukningsdelarnas storlek (åkerareal)	Antal brukningsdelar	Åkerareal Hektar	Brukningsdelar							
			med odling av brödsäd ¹⁾							utan odling av brödsäd Antal
			Antal	Därav med odling av					Brödsädsareal Hektar	
				enbart vete	enbart råg	enbart korn	både vete o. råg	både råg o. korn		
<i>Östra Sverige.</i>										
— 2 hektar	2	3.5	—	—	—	—	—	—	—	2
2—5 »	54	219.5	41	3	10	—	28	—	19.3	13
5—7 »	36	224.2	34	5	6	—	23	—	25.7	2
7—10 »	33	290.5	32	2	8	—	22	—	28.6	1
10—15 »	60	790.4	59	2	5	—	52	—	81.8	1
Tillsammans	185	1528.1	166	12	29	—	125	—	155.4	19
<i>Småland och äarna.</i>										
— 2 hektar	5	8.3	3	—	2	—	1	—	1.1	2
2—5 »	60	238.7	59	2	26	—	31	—	40.0	1
5—7 »	38	238.5	38	2	9	—	27	—	37.3	—
7—10 »	51	450.2	51	1	7	—	43	—	77.9	—
10—15 »	38	485.3	38	—	2	—	36	—	85.6	—
Tillsammans	192	1421.0	189	5	46	—	138	—	241.9	3
<i>Södra Sverige.</i>										
— 2 hektar	9	12.6	5	1	3	—	1	—	1.9	4
2—5 »	22	89.4	22	2	14	—	6	—	15.0	—
5—7 »	6	37.3	6	—	4	—	2	—	4.1	—
7—10 »	14	122.6	14	—	5	—	9	—	18.8	—
10—15 »	8	100.5	8	—	7	—	1	—	10.7	—
Tillsammans	59	362.4	55	3	33	—	19	—	50.5	4
<i>Västra Sverige.</i>										
— 2 hektar	49	83.6	32	3	16	—	13	—	9.4	17
2—5 »	102	367.0	97	3	42	—	52	—	45.9	5
5—7 »	48	298.0	48	1	12	—	35	—	36.4	—
7—10 »	48	420.2	48	3	9	—	36	—	54.5	—
10—15 »	17	207.3	17	—	3	—	14	—	25.1	—
Tillsammans	264	1376.1	242	10	82	—	150	—	171.3	22
<i>Norra Sverige.</i>										
— 2 hektar	32	52.6	24	—	2	19	—	3	7.6	8
2—5 »	142	534.0	136	—	1	114	—	21	79.4	6
5—7 »	79	495.5	78	—	—	54	—	²⁾ 24	77.3	1
7—10 »	75	643.5	75	—	—	56	—	19	81.1	—
10—15 »	26	317.9	26	—	—	17	—	³⁾ 9	44.5	—
Tillsammans	354	2043.5	339	—	3	260	—	76	289.9	15
<i>Samtliga områden.</i>										
— 2 hektar	97	160.6	64	4	23	19	15	3	20.0	33
2—5 »	380	1448.6	355	10	93	114	117	21	199.6	25
5—7 »	207	1293.5	204	8	31	54	87	24	180.8	3
7—10 »	221	1927.0	220	6	29	56	110	19	260.9	1
10—15 »	149	1901.4	148	2	17	17	103	9	247.7	1
Tillsammans	1054	6781.1	991	30	193	260	432	76	909.0	63

¹⁾ Observeras bör, att korn användes såsom brödsäd endast i norra Sverige. — ²⁾ Därav 2 med odling även av vete. — ³⁾ Därav 1 med odling även av vete.

Tab. 2. Skörden av brödsäd.

Brukningsdelarnas storlek (Åkerareal)	Vete			Råg			Korn ¹⁾			Vete, råg och korn		
	Od- lings- areal Hektar	Skörd		Od- lings- areal Hektar	Skörd		Od- lings- areal Hektar	Skörd		Od- lings- areal Hektar	Skörd	
		Summa Kg	Pr hektar Kg		Summa Kg	Pr hektar Kg		Summa Kg	Pr hektar Kg		Summa Kg	Pr hektar Kg
<i>Östra Sverige.</i>												
— 2 hektar . . .	—	—	2 911	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2— 5 „ . . .	8.0	23 287	2 911	11.3	26 223	2 321	—	—	—	19.3	49 510	2 565
5— 7 „ . . .	11.6	27 929	2 780	14.1	27 966	2 228	—	—	—	25.7	55 895	2 471
7—10 „ . . .	12.3	38 503	2 780	16.3	39 774	—	—	—	—	28.6	78 277	—
10—15 „ . . .	33.7	84 859	2 518	48.1	105 640	2 196	—	—	—	81.8	190 499	2 329
Tillsammans	65.6	174 578	2 661	89.8	199 603	2 223	—	—	—	155.4	374 181	2 408
<i>Småland och öarna.</i>												
— 2 hektar . . .	0.2	300	1 793	0.9	1 450	1 769	—	—	—	1.1	1 750	1 774
2— 5 „ . . .	8.1	14 580	1 793	31.9	56 564	1 769	—	—	—	40.0	71 144	1 774
5— 7 „ . . .	9.2	20 953	2 385	28.1	56 438	2 001	—	—	—	37.3	77 391	2 107
7—10 „ . . .	22.7	55 125	2 385	55.2	110 240	—	—	—	—	77.9	165 365	—
10—15 „ . . .	28.1	66 870	2 380	57.5	122 580	2 132	—	—	—	85.6	189 450	2 213
Tillsammans	68.3	157 828	2 311	173.6	347 272	2 000	—	—	—	241.9	505 100	2 088
<i>Södra Sverige.</i>												
— 2 hektar . . .	0.5	1 620	3 723	1.4	2 410	2 254	—	—	—	1.9	4 030	2 628
2— 5 „ . . .	3.8	14 390	3 723	11.2	25 985	2 254	—	—	—	15.0	40 875	2 628
5— 7 „ . . .	0.5	1 360	3 140	3.6	9 395	2 272	—	—	—	4.1	10 755	2 518
7—10 „ . . .	6.0	19 048	3 140	12.8	27 860	—	—	—	—	18.8	46 908	—
10—15 „ . . .	0.6	1 700	—	10.1	27 090	2 682	—	—	—	10.7	28 790	2 691
Tillsammans	11.4	38 118	3 344	39.1	92 740	2 372	—	—	—	50.5	130 858	2 591
<i>Västra Sverige.</i>												
— 2 hektar . . .	2.9	4 870	1 623	6.5	11 382	1 777	—	—	—	9.4	16 252	1 736
2— 5 „ . . .	11.8	18 995	1 623	34.1	60 767	1 777	—	—	—	45.9	79 762	1 736
5— 7 „ . . .	10.1	17 651	1 886	26.3	52 013	1 894	—	—	—	36.4	69 664	1 892
7—10 „ . . .	16.6	32 717	1 886	37.9	69 599	—	—	—	—	54.5	102 816	—
10—15 „ . . .	7.4	16 525	2 233	17.7	34 225	1 934	—	—	—	25.1	50 750	2 022
Tillsammans	48.8	90 758	1 860	122.5	227 986	1 861	—	—	—	171.3	318 744	1 861
<i>Norra Sverige.</i>												
— 2 hektar . . .	—	—	—	0.6	1 275	1 530	7.0	11 575	1 627	7.6	12 850	1 622
2— 5 „ . . .	—	—	—	3.7	5 305	1 530	75.7	122 975	1 627	79.4	128 280	1 622
5— 7 „ . . .	0.2	500	—	4.9	7 875	1 689	72.2	121 691	1 738	77.3	130 066	1 736
7—10 „ . . .	—	—	—	4.4	7 830	—	76.7	137 115	—	81.1	144 945	—
10—15 „ . . .	0.1	250	—	3.5	5 200	1 486	40.9	68 750	1 681	44.5	74 200	1 667
Tillsammans	0.3	750	—	17.1	27 485	1 607	272.5	462 106	1 696	289.9	490 341	1 691
<i>Samtliga områden.</i>												
— 2 hektar . . .	3.6	6 790	2 211	9.4	16 517	1 883	7.0	11 575	1 627	20.0	34 882	1 839
2— 5 „ . . .	31.7	71 252	2 211	92.2	174 844	1 883	75.7	122 975	1 627	199.6	369 071	1 839
5— 7 „ . . .	31.6	68 393	2 397	77.0	153 687	2 009	72.2	121 691	1 738	180.8	343 771	1 996
7—10 „ . . .	57.6	145 393	2 397	126.6	255 303	—	76.7	137 115	—	260.9	537 811	—
10—15 „ . . .	69.9	170 204	2 435	136.9	294 735	2 153	40.9	68 750	1 681	247.7	593 689	2 155
Tillsammans	194.4	462 032	2 377	442.1	895 086	2 025	272.5	462 106	1 696	909.0	1 819 224	2 001

¹⁾ Observeras bör, att korn användes såsom brödsäd endast i norra Sverige.

Tab. 3. Brödsädsskördens användning.

Brukningsdelarnas storlek (åkerareal)	Utsäde	Förbrukning till människoföda	Förbrukning till kreatursföda	Försäljning	Tull vid förmalning	Behållning	Summa
	Kg	Kg	Kg	Kg	Kg	Kg	Kg
<i>Östra Sverige.</i>							
— 2 hektar	—	—	—	—	—	—	—
2— 5 „	3 999	26 425	2 872	12 696	365	3 153	49 510
5— 7 „	4 705	23 975	6 449	14 545	236	5 985	55 895
7—10 „	6 783	29 755	7 879	28 360	100	5 409	78 277
10—15 „	15 060	54 270	21 799	73 635	340	25 395	190 499
Tillsammans	80 547	184 425	88 999	129 236	1 041	89 933	874 181
<i>Småland och öarna.</i>							
— 2 hektar	253	1 497	—	—	—	—	1 750
2— 5 „	7 586	41 018	12 588	5 155	1 984	3 013	71 144
5— 7 „	7 667	37 843	18 137	8 372	1 857	3 515	77 891
7—10 „	16 505	55 092	40 328	39 480	3 845	10 115	165 865
10—15 „	16 970	49 110	38 945	71 255	2 525	10 645	189 450
Tillsammans	48 981	184 560	109 798	124 262	10 211	27 288	505 100
<i>Södra Sverige.</i>							
— 2 hektar	350	1 715	941	975	49	—	4 080
2— 5 „	3 344	9 647	14 347	12 989	48	—	40 875
5— 7 „	940	4 120	4 895	800	—	—	10 755
7—10 „	3 502	12 689	19 945	9 567	205	1 000	46 908
10—15 „	1 835	7 012	15 225	2 950	198	1 575	28 790
Tillsammans	9 971	85 188	55 858	27 281	495	2 575	180 858
<i>Västra Sverige.</i>							
— 2 hektar	1 903	13 239	800	125	185	—	16 252
2— 5 „	8 570	52 890	11 207	3 365	1 225	2 505	79 762
5— 7 „	7 649	41 980	12 256	5 176	1 708	895	69 664
7—10 „	10 805	45 844	21 053	16 220	1 555	6 839	102 816
10—15 „	5 799	18 975	14 881	10 995	100	—	50 750
Tillsammans	84 726	172 928	60 197	85 881	4 778	10 239	818 744
<i>Norra Sverige.</i>							
— 2 hektar	1 670	8 295	2 525	200	160	—	12 850
2— 5 „	15 241	67 904	37 795	2 880	835	3 675	128 280
5— 7 „	15 170	53 037	48 939	5 640	2 635	4 645	180 086
7—10 „	16 131	53 115	53 875	10 965	3 079	7 780	144 945
10—15 „	8 475	21 975	26 585	8 535	1 010	7 620	74 200
Tillsammans	56 687	204 826	169 719	28 170	7 719	23 720	490 341
<i>Samtliga områden.</i>							
— 2 hektar	4 176	24 746	4 266	1 300	394	—	84 882
2— 5 „	38 740	197 884	78 609	37 035	4 457	12 346	869 071
5— 7 „	36 131	160 955	90 676	34 533	6 436	15 040	848 771
7—10 „	53 726	196 495	143 080	104 592	8 784	31 134	587 811
10—15 „	48 139	151 342	117 435	167 370	4 168	45 235	583 689
Tillsammans	180 912	781 422	484 066	844 880	24 289	108 755	1 819 224

Tab. 4. Försäljningen av brödsäd.¹⁾

Brukningsdelarnas storlek (åkerareal)	Antal brukningsdelar	Brukningsdelar med försäljning av brödsäd								Försäld kvantitet (netto)			
		Därav med försäljning av								både vete och råg	Vete Kg	Råg Kg	Korn Kg
		enbart vete		enbart råg		enbart korn		inköp av annan brödsäd					
		utan	med	utan	med	utan	med						
<i>Östra Sverige.</i>													
— 2 hektar	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2—5 »	54	21	4	3	2	6	—	—	6	6 388	6 221	—	
5—7 »	36	16	2	2	1	3	—	—	8	9 528	4 406	—	
7—10 »	33	20	3	2	3	3	—	—	9	17 696	9 831	—	
10—15 »	60	37	3	2	1	7	—	—	24	38 552	34 444	—	
Tillsammans	185	94	12	9	7	19	—	—	47	72 164	54 902	—	
<i>Småland och äarna.</i>													
— 2 hektar	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2—5 »	60	12	—	—	2	8	—	—	2	294	4 625	—	
5—7 »	38	14	3	2	3	4	—	—	2	1 922	6 250	—	
7—10 »	51	38	6	—	8	9	—	—	15	15 004	23 760	—	
10—15 »	38	35	3	—	7	9	—	—	16	27 891	42 625	—	
Tillsammans	192	99	12	2	20	30	—	—	35	45 111	77 280	—	
<i>Södra Sverige.</i>													
— 2 hektar	9	1	—	1	—	—	—	—	—	758	—	—	
2—5 »	22	9	1	4	—	3	—	—	1	10 439	2 069	—	
5—7 »	6	2	—	—	1	—	—	—	1	100	700	—	
7—10 »	14	5	—	1	1	—	—	—	2	7 585	1 953	—	
10—15 »	8	2	—	—	—	1	—	—	1	1 000	1 950	—	
Tillsammans	59	19	1	6	2	5	—	—	5	19 882	6 672	—	
<i>Västra Sverige.</i>													
— 2 hektar	49	2	—	—	—	1	—	—	1	50	75	—	
2—5 »	102	15	1	—	1	10	—	—	3	408	2 193	—	
5—7 »	48	16	2	—	1	7	—	—	6	523	4 068	—	
7—10 »	48	23	4	4	1	12	—	—	2	5 598	9 886	—	
10—15 »	17	9	2	—	—	3	—	—	4	4 588	6 270	—	
Tillsammans	264	65	9	4	3	33	—	—	16	11 167	22 492	—	
<i>Norra Sverige.</i>													
— 2 hektar	32	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	200	
2—5 »	142	12	—	—	—	1	1	10	—	—	150	2 680	
5—7 »	79	22	—	—	—	—	—	21	*) 1	—	40	5 600	
7—10 »	75	28	—	—	—	—	1	27	—	—	100	10 665	
10—15 »	26	14	—	—	—	—	—	12	*) 2	—	278	8 065	
Tillsammans	354	77	—	—	—	2	1	71	3	—	568	27 210	
<i>Samtliga områden.</i>													
— 2 hektar	97	4	—	1	—	1	—	1	1	808	75	200	
2—5 »	380	69	6	7	5	28	1	10	12	17 529	15 258	2 680	
5—7 »	207	70	7	4	6	14	—	21	18	12 073	15 464	5 600	
7—10 »	221	114	13	7	13	26	—	27	28	45 883	45 530	10 665	
10—15 »	149	97	8	2	8	20	—	12	47	72 031	85 567	8 065	
Tillsammans	1 054	354	34	21	32	89	1	71	106	148 324	161 894	27 210	

¹⁾ Observervas bör, att korn användes såsom brödsäd endast i norra Sverige. — ²⁾ Försäljning av råg och korn men inköp av vete.

Tab. 5. Inköpen av brödsäd.

Brukningsdelarnas storlek (åkerareal)	Antal brukningsdelar	Brukningsdelar med inköp av brödsäd						Inköpt kvantitet (netto)						
		Därav med inköp av						Vete		Råg		Vete och råg		
		enbart vete		enbart råg		både vete och råg		Till utsäde Kg	Till människo-föda Kg	Till utsäde Kg	Till människo-föda Kg	Till utsäde Kg	Till människo-föda Kg	
		Antal	Därav med inköp endast till utsäde	Antal	Därav med inköp endast till utsäde	Antal	Därav med inköp endast till utsäde							
<i>Östra Sverige.</i>														
— 2 hektar . . .	2	2	—	—	—	2	—	—	679	50	781	50	1 460	
2—5 „ . . .	54	36	11	1	4	21	—	281	10 428	235	8 265	516	18 693	
5—7 „ . . .	36	21	9	—	5	7	—	155	4 768	130	2 228	285	6 996	
7—10 „ . . .	33	12	5	—	2	5	1	200	4 379	270	1 202	470	5 581	
10—15 „ . . .	60	19	12	—	2	5	—	705	6 315	225	2 366	930	8 681	
Tillsammans	185	90	37	1	13	40	1	1 841	26 569	910	14 842	2 251	41 411	
<i>Småland och öarna.</i>														
— 2 hektar . . .	5	5	3	—	—	2	—	78	1 601	—	400	78	2 001	
2—5 „ . . .	60	50	29	3	2	19	1	690	8 506	1 108	3 052	1 798	11 558	
5—7 „ . . .	38	21	16	3	2	3	—	590	2 744	150	725	740	3 469	
7—10 „ . . .	51	17	14	2	1	2	—	420	3 723	200	275	620	3 998	
10—15 „ . . .	38	9	9	2	—	—	—	205	1 167	—	—	205	1 167	
Tillsammans	192	102	71	10	5	26	1	1 983	17 741	1 458	4 452	3 441	22 193	
<i>Södra Sverige.</i>														
— 2 hektar . . .	9	9	2	—	1	6	—	—	975	—	4 696	—	5 671	
2—5 „ . . .	22	19	13	—	4	2	—	30	3 126	—	1 054	30	4 180	
5—7 „ . . .	6	4	4	—	—	—	—	—	658	—	—	—	658	
7—10 „ . . .	14	10	8	2	2	1	—	255	930	200	45	455	975	
10—15 „ . . .	8	7	5	—	—	2	—	—	2 067	290	219	290	2 286	
Tillsammans	59	49	32	2	7	10	—	285	7 756	490	6 014	775	13 770	
<i>Västra Sverige.</i>														
— 2 hektar . . .	49	47	16	—	—	31	—	280	12 084	130	8 042	410	20 076	
2—5 „ . . .	102	90	43	1	3	44	2	716	20 468	1 338	8 047	2 054	28 515	
5—7 „ . . .	48	29	17	—	1	11	—	355	7 523	821	1 616	1 176	9 189	
7—10 „ . . .	48	35	28	3	4	3	1	800	6 253	505	1 335	1 805	7 588	
10—15 „ . . .	17	9	7	1	—	2	—	290	2 281	90	185	380	2 466	
Tillsammans	264	210	111	5	8	91	3	2 441	48 559	2 884	19 225	5 325	67 784	
<i>Norra Sverige.</i>														
— 2 hektar . . .	32	32	3	—	—	29	—	—	10 054	—	9 172	—	19 226	
2—5 „ . . .	142	141	14	—	1	126	—	100	44 674	140	32 310	240	76 984	
5—7 „ . . .	79	78	14	—	—	64	—	—	21 704	105	12 739	105	34 443	
7—10 „ . . .	75	73	10	—	—	63	—	—	24 122	—	13 408	—	37 530	
10—15 „ . . .	26	26	5	—	—	21	—	—	8 216	—	4 752	—	12 968	
Tillsammans	354	350	46	—	1	303	—	100	108 770	245	72 381	345	181 151	
<i>Samtliga om- råden.</i>														
— 2 hektar . . .	97	95	24	—	1	70	—	358	25 343	180	23 091	538	48 494	
2—5 „ . . .	380	336	110	5	14	212	3	1 817	87 202	2 821	52 728	4 638	139 930	
5—7 „ . . .	207	153	60	3	8	85	—	1 100	37 397	1 206	17 308	2 306	54 705	
7—10 „ . . .	221	147	65	7	9	73	2	1 675	39 407	1 175	16 265	2 850	55 672	
10—15 „ . . .	149	70	38	3	2	30	—	1 200	20 046	605	7 522	1 805	27 568	
Tillsammans	1 054	801	297	18	34	470	5	6 150	209 395	5 987	116 914	12 137	326 309	

Tab. 6. Hushållsmedlemmar och brödsädsförbrukning till människoföda.

Brukningsdelar- nas storlek (Åkerareal)	Antal bruk- nings- delar	Hushållsmedlemmar				Förbrukning till människoföda							
		Antal	Därav		Vete		Råg		Korn		Vete, råg och korn		
			barn	tjänare och till- fällig arbets- kraft	Summa Kg	Pr per- son Kg	Summa Kg	Pr per- son Kg	Summa Kg	Pr per- son Kg	Summa Kg	Pr per- son Kg	
<i>Östra Sverige.</i>													
— 2 hektar . .	2	9	3	—	679	93	781	94	—	—	1 460	187	
2— 5 „ . .	54	241	72	4	22 455	93	22 750	94	—	—	45 205	187	
5— 7 „ . .	36	164	46	7	17 107	104	14 246	95	—	—	31 853	199	
7—10 „ . .	33	174	51	15	18 145	94	17 901	87	—	—	36 046	181	
10—15 „ . .	60	355	110	43	33 362	94	30 868	87	—	—	64 230	181	
Tillsammans	185	943	282	69	91 748	97	86 546	92	—	—	178 294	189	
<i>Småland och öarna.</i>													
— 2 hektar . .	5	18	7	—	1 861	68	1 637	110	—	—	3 498	178	
2— 5 „ . .	60	298	105	10	19 733	93	32 942	103	—	—	52 675	196	
5— 7 „ . .	38	215	60	12	17 255	93	24 243	102	—	—	41 498	196	
7—10 „ . .	51	299	91	29	30 667	107	28 602	102	—	—	59 269	209	
10—15 „ . .	38	241	61	27	25 781	107	24 580	102	—	—	50 361	209	
Tillsammans	192	1 071	324	78	95 297	89	112 004	105	—	—	207 301	194	
<i>Södra Sverige.</i>													
— 2 hektar . .	9	51	31	1	1 454	43	6 110	111	—	—	7 564	154	
2— 5 „ . .	22	88	26	6	4 582	43	9 244	105	—	—	13 826	154	
5— 7 „ . .	6	32	11	1	1 413	49	3 350	105	—	—	4 763	154	
7—10 „ . .	14	88	34	6	4 452	46	9 240	129	—	—	13 692	175	
10—15 „ . .	8	53	20	7	2 466	46	6 831	129	—	—	9 297	175	
Tillsammans	59	312	122	21	14 367	46	34 775	112	—	—	49 142	158	
<i>Västra Sverige.</i>													
— 2 hektar . .	49	221	68	3	15 999	71	17 316	90	—	—	33 315	161	
2— 5 „ . .	102	493	157	18	35 084	82	46 666	108	—	—	81 750	190	
5— 7 „ . .	48	267	89	11	20 986	82	30 508	94	—	—	51 494	190	
7—10 „ . .	48	290	79	21	24 810	94	29 560	94	—	—	54 370	188	
10—15 „ . .	17	114	37	11	10 737	94	10 746	94	—	—	21 483	188	
Tillsammans	264	1 385	430	64	107 616	78	134 796	97	—	—	242 412	175	
<i>Norra Sverige.</i>													
— 2 hektar . .	32	162	57	7	10 052	54	10 352	46	7 117	70	27 521	170	
2— 5 „ . .	142	849	281	42	44 701	46	36 443	38	63 509	94	144 653	178	
5— 7 „ . .	79	476	145	34	22 130	46	19 068	45	46 272	96	87 470	185	
7—10 „ . .	75	523	174	63	24 117	44	19 188	45	47 496	96	90 801	185	
10—15 „ . .	26	190	58	28	8 414	44	8 578	45	18 143	96	35 135	185	
Tillsammans	354	2 200	715	174	109 414	50	93 629	42	182 537	83	385 580	175	
<i>Samtliga om- råden.</i>													
— 2 hektar . .	97	461	166	11	30 045	64	36 196	76	7 117	29	73 858	169	
2— 5 „ . .	380	1 969	641	80	126 555	72	148 045	77	63 509	37	338 109	186	
5— 7 „ . .	207	1 154	351	65	78 891	72	91 415	85	46 272	37	216 578	186	
7—10 „ . .	221	1 374	429	134	102 191	85	104 491	85	47 496	19	254 178	189	
10—15 „ . .	149	953	286	116	80 760	85	81 603	85	18 143	19	180 506	189	
Tillsammans	1 054	5 911	1 873	406	418 442	71	461 750	78	182 537	31	1 062 729	180	

U P P G I F T E R

angående *förbrukning m. m. av brödsäd* vid för premiering anmälda, mindre jordbruk.

.....
 (Fastighetens namn), Län:
 Socken:, (Ägare eller brukare)

Fastighetens åkerareal: hektar.

Brödsödsodlingens omfattning under år 1925:

	Vete	Råg	Korn ¹⁾
Areal, hektar
Skörd, kilogram

Skördens användning under förbrukningsåret 1925/1926:

	Vete, kg.	Råg, kg.	Korn ¹⁾ , kg.
Utsäde
Försäljning
Förbrukning till människoföda
" " " kreatursföda
Tall vid förmalning
Summa ²⁾

Under året 1925/1926 inköpt:

Till utsäde	kg. vete;	kg. råg;		
För hushållet	kg. vete;	kg. råg;	kg. vetemjöl;	kg. rågmjöl;
.....	kg. hårt rågbröd;	kg. mjukt rågbröd;	kg. vetebröd;	kg. skorpor;

Antalet medlemmar i hushållet (i medeltal under året 1925/1926):

..... vuxna familjemedlemmar; barn (under 16 år); tjänare.
 Tillfällig arbetskraft med kost vid gården: månader.

Ovanstående uppgifter äro den 1926 insamlade av

.....
 Ordförande }
 Ledamot } i premieringsnämnden.

¹⁾ Uppgifter angående korn lämnas endast för Norrland.

²⁾ Summan av den redovisade förbrukningen skall överensstämma med den förut redovisade skörden av resp. sädesslag.

Socialstatistik.

- Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk, av kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik: år 1911; av socialstyrelsen: åren 1912—1926.
- Lantarbetarnas arbets- och löneförhållanden inom olika bygder och å typiska lantegendomar, av socialstyrelsen (utgiv. 1915).
- Kollektivavtal i Sverige, av socialstyrelsen: åren 1911—1922.
- Kollektivavtal i Sverige vid årsskiftet 1920/21, av socialstyrelsen: I och II.
- Arbetsinställelser i Sverige, av socialstyrelsen: åren 1911—1922.
- Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet, av socialstyrelsen: åren 1923—1926.
- 1912—1914 samt 1920 års allmänna bostadsräkningar, av socialstyrelsen.
- Byggnadsverksamheten i rikets stadssamhällen, av socialstyrelsen: åren 1912—1920. (Seriens fortsättning ingår i Sociala meddelanden.)
- Kooperativ verksamhet i Sverige, av socialstyrelsen: åren 1908—1926.
- Livsmedels- och bostadspriser i Sverige, av socialstyrelsen: åren 1910—1912.
- Den offentliga arbetsförmedlingen i Sverige 1902—1912, 1913—1922, av socialstyrelsen
- Arbetslöshetsräkningen och de lokala arbetslöshetsundersökningarna i Sverige år 1927. av socialstyrelsen.
- Sjömansyrket i Sverige, av socialstyrelsen: I och II (utgiv. 1915, 1919).
- Olycksfall i arbete, av socialstyrelsen: åren 1910—1917; av riksförsäkringsanstalten: åren 1918—1924.
- Undersökning rörande vissa hygieniska förhållanden inom cellulosaindustrin i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1915).
- Hamnarbetaryrket i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1916).
- De mindre bemedlades bostadsförhållanden i vissa städer, av socialstyrelsen: I—III (utg. 1916—1918).
- Arbetstidens längd vid frisørsalonger och badinrättningar i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1916).
- Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland, av socialstyrelsen (utgiv. 1916).
- Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914, av socialstyrelsen: I—III.
- Levnadskostnaderna på landsbygden i Sverige vid år 1920, av socialstyrelsen.
- Livsmedelsförbrukningen inom mindre bemedlade hushåll, av socialstyrelsen: åren 1914—1918.
- Svensk hemindustri, av socialstyrelsen: I och II (utgiv. 1917).
- Arbetstiden inom industri och hantverk m. m. vid år 1917, av arbetstidskommittén.
- De ideella föreningarna i Sverige och deras ekonomiska förhållanden år 1917, av socialstyrelsen.
- Undersökningar angående alkoholens sociala skadeverkningar, av socialstyrelsen (utgiv. 1921).
- Arbetsförhållandena för hotell- och restaurangpersonalen i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1922).
- Löner och levnadskostnader vid statens järnvägsbyggnader m. m., av socialstyrelsen (utgiv. 1924).
- Befattningshavare i statens och de större städernas tjänst. Deras antal och löneförmåner åren 1919—1924, av socialstyrelsen.
- Arbets- och löneförhållandena för affärsanställda i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1925).
- Löneförhållandena för försvarsväsendets civila arbetare och med dessa jämförliga arbetargrupper i enskild tjänst, av socialstyrelsen (utg. 1927).
- Hyresräkningen år 1924, av socialstyrelsen: I och II; 1926.
- Kroppsutvecklingen hos minderåriga industriarbetare i Sverige, av socialstyrelsen (utgiv. 1925).
- Statstjänstemännens bisysslor, av socialstyrelsen (utgiv. 1928).

Inkomst och förmögenhet.

- Taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, av statistiska centralbyrån: åren 1917 och 1920.
- Skattetaxeringarna, av statistiska centralbyrån: åren 1922—1927.

Fattigvården, av statistiska centralbyrån: åren 1918—1926. [Litt. U.]

Rättsväsen.

- Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet, av statistiska centralbyrån: åren 1913—1918, 1921—1926. [Litt. B.]
- Brottsligheten, av statistiska centralbyrån: åren 1913—1925. [Litt. B.]
- Konkurser, avslutade åren 1914—1920, av statistiska centralbyrån. [Litt. B.]

Fångvården, av fångvårdsstyrelsen: åren 1911—1926. [Litt. G.]

Undervisning.

- Folkskolorna, av ecklesiastikdepartementet: åren 1911—1914 samt redovisningsåren 1915/1916—1918/1919. [Litt. P.]
- Folkskolorna och högre folkskolorna, av skolöverstyrelsen: redovisningsåren 1919/1920—1920/1921.

Undervisning.

- Statens allmänna läroverk, av eklestistikdepartementet: läsåren 1911/1912—1918/1919. [Litt. P.]
- Statens allmänna läroverk läsåret 1919/1920 samt realskol- och studentexamina år 1920, av skolöverstyrelsen.
- Statens allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och privatläroverk, av skolöverstyrelsen: läsåren 1920/1921 och 1921/1922.
- De kommunala mellanskolorna och privatläroverken, av eklestistikdepartementet: läsåret 1916/1917.
- De kommunala mellanskolorna, av eklestistikdepartementet: läsåren 1917/1918—1919/1920. Privatläroverken, av eklestistikdepartementet: läsåren 1917/1918—1919/1920.
- Läraryrkesutbildningen, av eklestistikdepartementet: läsåren 1916/1917—1921/1922.
- Realskol- och studentexamina år 1919, av eklestistikdepartementet.
- Donationer vid allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och privatläroverk år 1919, av skolöverstyrelsen.
- Yrkesundervisningen, av skolöverstyrelsen: åren 1919—1922.

Allmänna val.

- Riksdagsmannavalen, av statistiska centralbyrån: åren 1909—1924. [Litt. R.]
- Landstingsmannavalen, av statistiska centralbyrån: åren 1912—1918. [Litt. R.]
- Kommunala valen, av statistiska centralbyrån: åren 1919—1926/27.

Finanser.

- Accispliktiga näringar, av kontrollstyrelsen: åren 1911/1912—1926/1927. [Litt. V.]
- Brännvinsförsäljningen, av kontrollstyrelsen: åren 1914—1918. [Litt. V.]
- Rusdrycksförsäljningen, av kontrollstyrelsen: åren 1919—1922.
- Rusdrycksförsäljningen m. m., av kontrollstyrelsen: åren 1923—1926.
- Kommunernas finanser, av statistiska centralbyrån: åren 1918—1921. [Litt. U.]

Statistiska meddelanden.

- Ser. A. Tillfälliga statistiska undersökningar.** Band I: 1. Dödlighets- och livslängdstabeller för åren 1816—1910; 2. Statens utarrenderade domäner arrendeåret 1910—11; 3. Stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912 m. m.; 4—5, 10. Utom äkteenskapet födda barn; 6. Dödligheten i lungdot i Sverige åren 1906—1910; 7. Husdjursräkningen sommaren 1915; 8. Stadsfullmäktigvalen åren 1913 och 1914; 9. Husdjursräkningen 1 juni 1916; Band II: 1. Husdjursräkningen 1 juni 1917; 2. Arealinventeringen 20 juni 1917; 3. Husdjursräkningen 1 juni 1918; 4. Stadsfullmäktigvalen åren 1915 och 1916; 5. Arealinventeringen 1 juni 1918; 6. Stadsfullmäktigvalen åren 1917 och 1918; Band III: 1. Statistisk översikt av det svenska näringslivets utveckling åren 1870—1915; 2—3. Arealinventeringen och husdjursräkningen 1 juni 1919; Band IV: 1. Jordbrukskassorna och centralkassorna för jordbrukskredit åren 1916—1923; Band IV: 2. Brödsädsförbrukningen vid vissa mindre jordbruk.
- Ser. C. Månadsstatistik över handeln,** av kommerskollegium: åren 1913—1927; 1928, jan.—juli.
- Ser. D. Järnvägsstatistiska meddelanden,** av järnvägsstyrelsen: åren 1912—1927; 1928, häfte 1—5.
- Ser. E. Uppgifter om bankerna,** av bankinspektionen: åren 1912—1927; 1928, jan.—aug.
- Ser. F. Sociala meddelanden,** av socialstyrelsen [kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik] åren 1912—1927; 1928, häfte 1—8.

Statistisk årsbok för Sverige, *Annuaire statistique de la Suède*, av statistiska centralbyrån: årg. 1914—1928.

Årsbok för Sveriges kommuner, av statistiska centralbyrån: årg. 1918—1928.